

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding Accountancy
voltijd/deeltijd

Associate degree Accountancy
voltijd/deeltijd

Fontys Hogescholen

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding Accountancy

voltijd/deeltijd

CROHO nr. 34406

Associate degree Accountancy

voltijd/deeltijd

CROHO nr. 80008

Fontys Hogescholen

Hobéon Certificering BV

Datum

10 december 2012

Auditteam

R.J.M. van der Hoorn MBA

E.D. Paul AA

M. Paur RA MMO

E.A. Ploegman RA

R.J.L. Hulsege

Secretaris

I.M. Gies Broesterhuizen BEc

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	3
3.	INLEIDING	7
4.	OORDELEN OP NIVEAU VAN DE STANDAARD	9
5.	ALGEMENE CONCLUSIE	27
6.	AANBEVELINGEN	29
BIJLAGE I	Scoretabellen	31
BIJLAGE II	Opleidingsspecifieke eindkwalificaties	33
BIJLAGE III	Schematisch overzicht opleidingsprogramma's	37
BIJLAGE IV	Locatiebezoek, werkwijze en beslisregels	41
BIJLAGE V	Lijst geraadpleegde documenten	45
BIJLAGE VI	Overzicht auditteam	47

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Fontys Hogescholen	
status instelling (bekostigd of rechtspersoon voor hoger onderwijs)	Bekostigd	
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Niet bekend	
NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	Accountancy	
niveau opleiding (associate degree – bachelor – master)	Bachelor	Associate degree
registratienummer croho	34406	80008
aantal studiepunten (ec's)	240	120
variant(en)	Voltijd / Deeltijd	Voltijd / Deeltijd
domein/sector croho	Economie	
oriëntatie opleiding (hbo – wo)	hbo	
afstudeerrichtingen	N.v.t.	
locatie(s)	Eindhoven	
relevante lectoraten	N.v.t.	
datum audit / opleidingsbeoordeling	26 april 2012	

In-, door- en uitstroomgegevens van -zo mogelijk- de laatste 6 cohorten						
Instroom (aantal)						
cohort	2006	2007	2008	2009	2010	2011
▪ voltijd bachelor	105	77	79	86	99	76
▪ voltijd associate degree	3	11	26	31	27	25
▪ deeltijd bachelor	25	56	42	62	48	20
▪ deeltijd associate degree	3	7	215	63	15	21
Doorstroom propedeuserendement (in %) na 2 jaar						
cohort	2004	2005	2006	2007	2008	2009
▪ voltijd bachelor	-	58	53	46	55	65
▪ voltijd associate degree	-	-	-	-	41	42
▪ deeltijd bachelor	-	64	63	42	40	19
▪ deeltijd associate degree	-	-	-	-	40	56
Uitstroom na vijf jaar (aantal)						
Cohort	2001	2002	2003	2004	2005	2006
▪ voltijd bachelor ¹	-	-	-	-	39	35
▪ voltijd associate degree	-	-	-	-	-	-
▪ deeltijd bachelor	-	-	-	-	58	48

¹ Het aandeel van de voltijd studenten dat zich na het eerste studiejaar opnieuw bij Fontys Accountancy inschrijft (herinschrijvers) en dat het diploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten waarvan volledige tellingen beschikbaar zijn.

▪ deeltijd associate degree	-	-	-	-	-	-
-----------------------------	---	---	---	---	---	---

Gerealiseerde docent–student ratio ²						
▪ voltijd		1:23,7 (90 medewerkers, waarvan 56 fte onderwijzend personeel) exclusief flexibele schil van 13 fte*				
▪ deeltijd						
contacturen ³		1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e jaar	4 ^e jaar	
▪ voltijd bachelor		23	20	19	22	
▪ deeltijd bachelor		8	7	7	8	
▪ voltijd associate degree		23	22	-	-	
▪ deeltijd associate degree		8	7	-	-	
docentkwaliteit ⁴		hbo	master	PhD		
Aantal**		3	18	1		
uitval bachelor						
▪ Voltijd (A) ⁵	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	39%	31%	29%	29%	19%	-
▪ Voltijd (B) ⁶				2005	2006	2007
				7%	8%	22%

* Ratio Hogeschool Financieel Management per 1 oktober 2011

** Totaal zijn 22 docenten verbonden aan Fontys Accountancy.

² De verhouding tussen het totaal aantal ingeschreven voltijd studenten en het totaal aantal fte's aan onderwijzend personeel van de opleiding in het meest recente studiejaar.

³ Het gemiddeld aantal klokuren per week aan geprogrammeerde contacttijd, voor ieder jaar van de opleiding.

⁴ Het aandeel docenten met een master of PhD.

⁵ (A) Het aandeel van het totaal aantal voltijd bachelorstudenten (eerstejaars ho) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven, zo mogelijk voor de laatste zes cohorten waarvan volledige tellingen beschikbaar zijn.

⁶ (B) Het aandeel van de voltijd bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat in de nominale studieduur alsnog uitvalt uit de opleiding, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten waarvan volledige tellingen beschikbaar zijn.

2. SAMENVATTING

Fontys Hogescholen biedt zowel de hbo-bacheloropleiding Accountancy (B-Acc) als de Associate degree-opleiding Accountancy (Ad-Acc) in zowel een voltijd- als deeltijdvariant aan:

- B-Acc gaat uiteindelijk uit van de functie van extern accountant, waarbij afgestudeerden eerst als gevorderd assistent accountant een baan vinden bij een accountantskantoor en deze baan vervolgens combineren met een vervolgstudie tot Accountant Administratieconsulent of Registeraccountant.
- Ad-Acc leidt op tot de functie van beginnend assistent accountant. De opleiding bereidt haar student zo ver mogelijk voor op het zelfstandig opereren in de samenstellingspraktijk en op fiscaal gebied, waarbij hij/zij werkzaamheden altijd onder eindverantwoordelijkheid van een (gecertificeerde) accountant of een fiscalist uitvoert. Daarnaast is het mogelijk dat de student na het behalen van het diploma in twee jaar de B-Acc afrondt.

In het rapport wordt enerzijds beschreven in welke mate de bachelor en de Ad (samen Fontys Accountancy) voldoen aan de kwaliteitseisen van de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie en anderzijds aan de eisen van de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding (CEA).

1 Beoogde eindkwalificaties:

De beoogde eindkwalificaties voor B-Acc en Ad-Acc zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie duidelijk geconcretiseerd. B-Acc sluit aan bij het landelijke beroeps- en opleidingsprofiel, waarbij zij een onderscheid maakt in specifieke en generieke beroepscompetenties en houdingsaspecten. Het profiel van Ad-Acc is hier aantoonbaar van afgeleid.

Fontys Accountancy typeert het bachelorniveau na vier jaar als startbekwaam en het Ad-niveau na twee jaar als stagebekwaam (gevorderd en beginnend assistent accountant). Deze niveaus sluiten qua reikwijdte en complexiteit aan bij de Dublin Descriptoren (bachelor) en de Dublin Descriptoren Short Cycle (Ad).

Fontys Accountancy toont met diverse schema's aan dat zij met haar beoogde eindkwalificaties voldoet aan de eindtermen op het beschreven niveau en met de genormeerde studiebelasting, zoals beschreven in de CEA-eindtermen. Validatie en onderhoud van de beoogde eindkwalificaties (van de bacheloropleiding) vindt structureel plaats.

De duidelijke uitwerking van de doelstellingen biedt B-Acc goede handvaten voor de opbouw en de uitvoering van de programma's. De beperkte eisen die zij stelt aan internationalisering (*het lezen van Engelstalige literatuur*) zijn naar de opvatting van het auditteam passend met het oog op het accountantsberoep, dat zich voornamelijk richt op de Nederlandse wet- en regelgeving. De doelstelling ten aanzien van toegepast onderzoek (*het uitvoeren van praktijkgericht onderzoek*) heeft een duidelijke plaats in de eindkwalificaties van B-Acc. Dat Fontys Accountancy niet beschikt over een lectoraat is daaraan ondergeschikt (mede doordat zij alles in werking stelt om een lectoraat op te zetten met een thema dat bij de opleiding past). Het auditteam vindt het bovendien een sterk punt dat Fontys Accountancy een eigen profiel heeft op het gebied van EDP-Auditing (beoordeling van de geautomatiseerde informatievoorziening) en Accounting Information Systems. Voor B-Acc (zowel voltijd als deeltijd) komt het auditteam voor deze standaard daarom tot het oordeel goed.

Het auditteam kan zich voorstellen dat Ad-Acc haar doelstellingen ten aanzien van internationalisering en toegepast onderzoek explicieter formuleert. Daarnaast behoeft de validatie en het onderhoud van Ad-Acc met name op microniveau aandacht. Hij komt voor de Ad-Acc (zowel voltijd als deeltijd) voor deze standaard daarom tot het oordeel voldoende.

2. Onderwijsleeromgeving:

De inhoud en de vormgeving van de programma's stellen de studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De inhoudelijke basis van de gehele opleiding wordt gevormd door de leerdoelen die in relatie staan met de beroepscompetenties, de houdingsaspecten en de CEA-eindtermen.

Zowel de voltijd- als deeltijdstudenten kunnen zich door het gezamenlijke programma (deeltijd; één jaar en voltijd; ruim anderhalf jaar) oriënteren alvorens zij een keuze maken tussen de opleiding Accountancy of Bedrijfseconomie. De programma's van de Ad zijn afgeleid van de bachelor, maar kent andere accenten.

Fontys Accountancy borgt de samenhang per studiejaar door de voltijdprogramma's (bachelor en Ad) op te bouwen rondom thema's en de deeltijdprogramma's per vakgebied. De samenhang over de verschillende studiejaar komt tot stand door de programma's met leerlijnen in te richten.

Engels wordt als losse module aangeboden. Studenten maken daarnaast in de module SAP gebruik van Engelstalige literatuur en tijdens het vak AIS bestuderen zij Engelstalig lesmateriaal, waarmee zij specifieke begrippen uit het Engelstalige domein eigen maken. Ook komt de student tijdens gastcolleges 'Globalisering en Cultuur' in aanraking met culturele aspecten.

Fontys Accountancy geeft impliciet invulling aan de onderzoekslijn in de projecten en tijdens de stages en expliciet tijdens het practicum 'onderzoeksmethodologie'.

Zij houdt haar programma's actueel (*de huidige praktijkervaring en de continue deskundigheidsbevordering van het docententeam en het brede netwerk op macro-, meso- en microniveau*) en borgt de actuele ontwikkelingen (*vaktechnisch overleg*), zoals de CEA dat eist. Ook de profilering op de thema's EDP-Auditing en AIS krijgt een goede uitwerking in de programma's.

Het docententeam is voldoende gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorisch realisatie van de programma's. Zo heeft 90% van de docenten binnen het domein een masterdiploma, 40% relevante en recente praktijkervaring en 100% een didactische aantekening. Tijdens de audit liet het docententeam betrokkenheid en integriteit zien. Ook de opleidingsspecifieke voorzieningen die studenten toegang geven tot de benodigde literatuur, boeken en tijdschriften zijn toereikend voor de realisatie van de programma's.

Met bovengenoemde punten voldoet de gehele opleiding naar het oordeel van het auditteam ruim aan de basiskwaliteit en de eisen die de CEA stelt. In alle varianten zijn verbeteringen mogelijk waarmee Fontys Accountancy zich boven de basiskwaliteit uit kan ontwikkelen o.a. het expliciteren van de onderzoekslijn, de herijking van de studielast in het vierde leerjaar om studenten beter voor te bereiden op het kunnen integreren van meerdere vakgebieden, verbreding van de expertise op het gebied van EDP-Auditing en Accounting Information Systems (waarmee Acc zich profileert) over het hele docententeam en de integratie van de Engelse taalvaardigheid in de opleidingsspecifieke vakken. Het auditteam komt voor alle varianten van de bachelor en van de Ad tot het oordeel voldoende.

3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties:

Het systeem van toetsing sluit aan bij de inhoudelijke ordening van Fontys Accountancy, bij de leerlijnen en bij de leerdoelen, zoals dat door de CEA is vereist. De toetsen en de beoordeling zijn door diverse kwaliteitsborgende mechanismen valide en betrouwbaar en door de studiehandleidingen voor studenten inzichtelijk. Zij beschikt over een systeem van toetsing, waarin het afgelopen jaar door het instellen van de Toetscommissie met name een verbeteringslag is gemaakt in de borging. Het komende jaar besteedt Fontys Accountancy nadrukkelijk aandacht aan het explicieter toetsen van de werkervaringscomponent van de deeltijdopleidingen.

Op basis van de analyse naar de eindproducten, de evaluatie-uitkomsten en de gesprekken die het auditteam had met het werkveld, vindt het auditteam dat zowel de bachelor- als Ad-studenten van Fontys Accountancy, op een uitzondering na, het gerealiseerde niveau hebben waar het werkveld om vraagt.

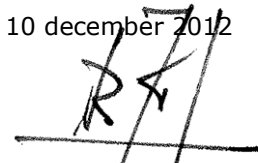
De resultaten van de landelijke toets OAT en het positieve oordeel van het werkveld, waren voor het auditteam tevens van invloed om tot het positieve oordeel te komen. Het auditteam ziet mogelijkheden om inhoudelijke en procedurele verbeteringen aan te brengen in de afstudeerproducten o.a. in de totstandkoming van het oordeel, de criteria waaraan de inhoud en vormgeving van het stage(reflectie)verslag moet voldoen en in de diepgang van de (voltijd)scripties. Door de uitvoering van de beoogde verbeteringen zal zij het gerealiseerde niveau van alle studenten in het studiejaar 2012-2013 meer transparant maken. Het auditteam komt daarom voor deze standaard voor alle varianten van de bachelor en van de Ad tot het oordeel voldoende.

Algemene conclusie:

Het meest positief is het auditteam over de beoogde eindkwalificaties, die Fontys Accountancy duidelijk heeft geconcretiseerd in haar opleidingen en de gekozen profilering. De doelstellingen biedt haar een goed kader voor de opbouw en uitvoering van de programma's.

De onderwijsleeromgeving sluit daar in (ruim) voldoende mate op aan. Het programma van alle varianten behoeft niettemin op een aantal punten nog verdere aandacht. Ondanks dat het auditteam net als het werkveld positief is over het gerealiseerde niveau, ziet hij vooral verbetermogelijkheden aan de procedurele kant van de beoordeling van de afstudeerproducten. Fontys Accountancy maakt met de beoogde verbeteringen de transparantie en de aantoonbaarheid van het gerealiseerde niveau in de set afstudeerproducten duidelijker zichtbaar. In het totale oordeel komt het auditteam voor alle varianten van de bachelor en van de Ad dan ook tot het oordeel voldoende.

10 december 2012

R.J.M. van der Hoorn MBA
Voorzitter

I.M. Gies Broesterhuizen BEC
Secretaris

3. INLEIDING

Het instituut Fontys Hogeschool Financieel Management (hierna HFM) verzorgt de hbo-bacheloropleidingen Accountancy, Bedrijfseconomie en Fiscaal Recht en Economie. HFM wil kwalitatief hoogstaand en inspirerend financieel-economisch hbo-onderwijs, kwalitatief goed onderzoek en zakelijke dienstverlening op hoog niveau aanbieden. De opleidingen binnen het instituut zijn, zo geeft HFM aan, contextrijk en werkveldgerelateerd en hebben inspirerende en kwalitatief hoogstaande learning communities, waarin de student samen met andere professionals haar eigen toekomst in de financiële wereld vormgeeft.

De hbo-bacheloropleiding Accountancy (hierna B-Acc) wordt net als de Associate degree opleiding (hierna Ad-Acc) aangeboden in voltijd en deeltijd⁷ (samen hierna Fontys Accountancy). Fontys Accountancy kent samen met de andere opleidingen binnen het instituut een gedeeltelijk gemeenschappelijk programma.

De vorige accreditatie van Fontys Accountancy heeft plaats gevonden in 2006. Zij is toen positief beoordeeld. De betreffende aandachtspunten zijn door haar aantoonbaar opgepakt en er zijn verbeteringen doorgevoerd (zie Tabel 1 – Verbeteringen audit).

Aandachtspunten	Verbeteringen
Afgestudeerden gaven aan dat er weinig aandacht was voor International Financial Reporting Standards (IFRS), Engels en schriftelijke communicatie.	De Nederlandse regelgeving is afgestemd op de internationale regelgeving ten aanzien van IFRS en maakt als zodanig onderdeel uit van de CEA-eindtermen. Specifieke IFRS regelgeving, bijvoorbeeld International Financial Reporting Standards - Small Medium Enterprises (IFRS-SME) maakt onderdeel uit van de post-bacheloropleidingen.
	In de propedeuse wordt Engels als separate onderwijseenheid aangeboden en studenten hebben de mogelijkheid het 'Cambridge International Certificate in Financial English' te behalen. In de hoofdfase wordt bij SAP gebruik gemaakt van Engelstalige literatuur.
	Fontys Accountancy besteedt meer aandacht aan schriftelijke communicatie. In de propedeuse maakt een spellingtoets onderdeel uit van de programma's. Studenten die deze toets niet halen krijgen aanvullende lessen bij het Taalbureau van HFM. De afstudeerscriptie wordt expliciet beoordeeld op taalgebruik en spelling.
Het visitatiepanel gaf aan dat actuele ontwikkelingen in de programma's aantoonbaar waren, maar dat de borging te weinig was verankerd.	De borging van de actualiteit van het curriculum is gerealiseerd middels de CEA-eindtermen en de landelijke OverAlToets (OAT) en de daaraan gekoppelde continue actualisering van de in de opleidingen gehanteerde literatuur. Daarbij wordt in de werkcolleges Controlebeginselen en het vaktechnisch overleg Belastingrecht actief aandacht besteed aan actuele ontwikkelingen in het vakgebied aan de hand van vaktijdschriften en publicaties op internet (zie Standaard 2 – Onderwijsleeromgeving).
Vanuit studenten kwamen opmerkingen ten aanzien van het aantal computers en (computer-) werkplekken.	Ook ten aanzien van de beschikbaarheid van computers en (computer-) werkplekken heeft Fontys Accountancy diverse maatregelen getroffen zoals stiltewerkplekken, studieruimtes, wifi-bereik en de ICT-infrastructuur (zie Standaard 2 – Onderwijsleeromgeving).

Tabel 1 – Doorgevoerde verbeteringen na vorige audit

⁷ Daarnaast biedt Fontys onder andere de niet-bekostigde opleiding Post-hbo Accountant-Administratieconsulent, Post-hbo Managerial Controlling (in samenwerking met Nyenrode), de NOvAA beroepsopleiding tot accountant-administratieconsulent en de Professional Master Accounting & Auditing.

Leeswijzer:

De Accountancyopleidingen in Nederland staan onder "Dubbel Toezicht":

- *Alle WHW-opleidingen dienen te worden geaccrediteerd door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (hierna NVAO) en*
- *daarnaast dienen de postbacheloropleidingen en professionele masters die op grond van de Wet op de Accountants-Administratieconsulenten en de Wet op de Registeraccountants 'aanwijzing' te verkrijgen van de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding (CEA). Dit doet de CEA o.a. door toezicht te houden op de naleving van de eindtermen van de bacheloropleidingen Accountancy.*

Ten einde de accreditatielast van de bacheloropleiding Accountancy te verminderen heeft de CEA o.a. met de NVAO afspraken gemaakt. Het auditteam vermeldt naast de bevindingen op de NVAO-standaarden expliciet zijn bevindingen over de naleving van de CEA-eindtermen, waardoor de CEA gebruik kan maken van de uitkomsten van de NVAO-Accreditatie. De CEA-criteria, die ter beoordeling van de CEA-eindtermen zijn opgesteld, zijn daarom in dit rapport aan het NVAO-accreditiekader toegevoegd.

Waar de Ad-opleiding afwijkt van de bacheloropleiding en de deeltijdvarianten afwijken van voltijdvarianten, wordt dit expliciet in het rapport genoemd. Voor elke opleiding separaat of voor de opleidingen samen worden, zoals hierboven vermeld, afkortingen gebruikt.

4. OORDELEN OP NIVEAU VAN DE STANDAARD

Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting NVAO:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau (bachelor–master) en oriëntatie (hbo–wo) binnen het Nederlands kwalificatieraamwerk. Zij sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Toelichting CEA:

- De eindkwalificaties zien in belangrijke mate toe op het vervullen van de functie van extern accountant.
- De eindkwalificaties nemen de relevante gedrags- en beroepsregels die voor accountants gelden als uitgangspunt zoals vastgesteld bij verordening uit hoofde van de WAA en WRA.
- De eindkwalificaties omvatten minimaal de eindtermen op het beschreven niveau en met de genormeerde studiebelasting, zoals vastgesteld door de CEA, voor zover deze in de bachelor opleiding aan bod dienen te komen, conform afspraken gemaakt binnen AC-scholenoverleg respectievelijk VAAC.

Bevindingen

Beroeps- en opleidingsprofiel

De bacheloropleiding Accountancy (hierna B-Acc) van Fontys Hogescholen sluit, voor de invulling van het beroep waarvoor zij opleidt, aan bij het landelijke beroeps- en opleidingsprofiel. Het profiel onderscheidt vier specifieke beroepscompetenties met bijbehorende beroepstaken en twee generieke beroepscompetenties. Bij al deze competenties dient de student de beroepshouding ofwel de zes houdingsaspecten in acht te nemen, zoals dat is vereist door de relevante gedrags- en beroepsregels (zie Tabel 2 en Bijlage II – Opleidingsspecifieke eindkwalificaties).

Beroepscompetenties	Competenties	Beroepstaak
Specifiek	1) Aanspreekpunt zijn voor cliënten in het kader van de administratieve dienstverlening	Administratieve dienstverlening
	2) Behartigen fiscale belangen cliënt	Fiscale dienstverlening
	3) Bijdragen aan de uitvoering algemene controle jaarrekening	Controle
	4) Adviesbehoeften onderkennen, signaleren en vervullen	Advisering
Generiek	5) Adequaat functioneren binnen accountantskantoor	
	6) Zichzelf voortdurend ontwikkelen als beroepsbeoefenaar ⁸	
Houdingsaspecten	Integriteit, objectiviteit, geheimhouding, deskundigheid en zorgvuldigheid, professioneel gedrag en onafhankelijkheid	

Tabel 2 – Eindkwalificaties bacheloropleiding Accountancy

De Dublin Descriptoren krijgen in het landelijke profiel een uitwerking in de generieke kernkwalificaties van de hbo-bachelor. Deze generieke kernkwalificaties komen bij Fontys terug in de operationalisering van het eindniveau van de beroepstaken en zij vormen de leerdoelen van de bachelor. De landelijke body of knowledge and skills van het domein Economics is geïntegreerd in de CEA-eindtermen.

⁸ De beroepscompetentie 'Zichzelf voortdurend ontwikkelen als beroepsbeoefenaar' is vastgesteld op basis van de relevante gedrags- en beroepsregels die voor accountants gelden uit hoofde van de Wet op de Accountants-Administratieconsulenten en Wet op de Registeraccountants.

De Associate degree Accountancy (Ad-Acc) is een korte opleiding, die studenten zo ver mogelijk opleidt tot het zelfstandig opereren in de samenstellingspraktijk en op fiscaal gebied. De opleiding gaat daarbij uit van dezelfde beroepscompetenties en leerdoelen als B-Acc, maar legt de nadruk op de competenties 1, 2, 5 en 6. Hun hoofdtaken omschrijft de opleiding als:

- Het verrichten van samenstellings- en beoordelingswerkzaamheden van uitvoerende aard binnen het MKB;
- Het uitvoeren van eenvoudige, routinematige controle werkzaamheden voor de kleinere cliënten onder begeleiding van de gevorderde assistent;
- Het verzorgen van aangiftewerk;
- Het signaleren van adviesmogelijkheden.

De Dublin Descriptoren Short Cycle voor Ad-Acc zijn door middel van de gehanteerde beroepscompetenties en de operationalisering in leerdoelen gerelateerd aan de Ad-Acc.

Niveau en Oriëntatie

B-Acc leidt op tot de graad van Bachelor of Economics. In het landelijke beroeps- en opleidingsprofiel Accountancy is de relatie met het niveau en de (domein)competenties aangegeven. In het eerste jaar leidt B-Acc haar voltijd- en deeltijdstudenten op tot hbo-, na het tweede jaar tot stage- en na het vierde jaar tot startbekwaam. Het landelijke beroeps- en opleidingsprofiel en de door B-Acc gehanteerde beroepscompetenties gaan voornamelijk uit van de functie van extern accountant, zoals dat ook door de CEA wordt vereist. Afgestudeerden van B-Acc vinden een baan binnen een accountantskantoor als gevorderd assistent accountant. Zij combineren deze baan met een vervolgstudie tot Accountant Administratieconsulent (hierna AA) of Registeraccountant (hierna RA)⁹.

Het competentieniveau van Ad-Acc verschilt van B-Acc. De niveaus van Ad-Acc zijn gerelateerd aan de hoofdtaken van de beginnende beroepsbeoefenaar.

- De voltijd- en deeltijddopleiding Ad-Acc leidt op tot de functie van beginnend assistent accountant. Hun werkzaamheden zijn voornamelijk afgestemd op de samenstel-, beoordelings- en fiscale praktijk voor het MKB en op het zelfstandig uitvoeren van beginnende controlewerkzaamheden voor MKB cliënten. Dit doet de Ad'er onder eindverantwoordelijkheid van een (gecertificeerde) accountant of een fiscalist.
- Een student die Ad-Acc heeft afgerond, kan tevens in 2 jaar de deeltijdvariant van B-Acc afronden. De student neemt in dat geval deel aan het reguliere programma van jaar 3 en 4 met als verschil dat de student in plaats van 'Belastingrecht II' uit jaar 3 de onderwijseenheden 'Engels' en 'Statistiek I' uit jaar 2 van de deeltijd bachelor dient te volgen. Het uiteindelijke curriculum van de Ad-Acc met het doorstroomprogramma is gelijk aan het curriculum van de deeltijd bachelor. Alleen de volgorde van bovengenoemde onderwijseenheden wijkt af.

De beoogde eindkwalificaties van zowel B-Acc als Ad-Acc (hierna Fontys Accountancy) omvatten de eindtermen en de deskundigheidsniveaus van de CEA en zijn beschreven in het document 'Schema kwalitatieve aansluiting CEA-eindtermen'. De verdeling van de genormeerde studiebelasting tussen de bachelor en post bachelor staat beschreven in het document 'Schema kwantitatieve verdeling CEA-eindtermen'. De inhoud van deze documenten toont aan dat zij voldoet aan de eisen die door de CEA zijn gesteld (zie bijlage II – Opleidingsspecifieke eindkwalificaties).

⁹ Een AA-accountant houdt zich bezig met de administratie en het opstellen, beoordelen en/of controleren van een jaarrekening (samenstelpraktijk). Hij is een adviseur (op fiscaal gebied) en werkt voor het midden- en kleinbedrijf. Een RA-accountant houdt zich daarentegen bezig met controlewerkzaamheden en financiële verslaglegging van financiële feiten (controlepraktijk). RA-accountants moeten een universitaire opleiding volgen. Ondanks de verschillen op werkgebied hebben AA- en RA-accountants dezelfde bevoegdheden. Zij mogen een controleverklaring afgeven en een handtekening zetten onder de jaarrekening. Beiden zijn lid van het de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA); de nieuwe fusieorganisatie van de NOvAA (voorheen beroepsvereniging AA's) en het NIVRA (voorheen beroepsvereniging RA's).

Profilering

Fontys Accountancy heeft als visie op de ontwikkeling van het accountantsberoep dat er naast een verschuiving naar advies- en praktijkgericht samenstellen, een groeiende rol van automatisering is in het controleproces. Zij profileert zich ten opzichte van andere Accountancyopleidingen in Nederland dan ook doordat zij bij de onderwijseenheden EDP-Auditing¹⁰ en AIS¹¹ niet alleen aandacht besteedt aan de betrouwbaarheid van informatie in het kader van de jaarrekeningcontrole in een geautomatiseerde omgeving, maar de focus ook legt op de beheersbaarheid van de ICT-organisatie en het gebruik van informatietechnologie in organisaties.

Bovendien profileert B-Acc zich door naast de afstudeerstage in het vierde jaar ook een oriënterende stage in het derde jaar aan te bieden. Met twee stages kunnen studenten de verschillen tussen de controle- en de samenstellpraktijk, een kleiner en een groter accountantskantoor of een regionaal en een internationaal accountantskantoor ervaren. Het auditteam vraagt zich af in hoeverre een extra stage onderscheidend is, want andere Accountancy-opleidingen in Nederland bieden ook meerdere stages aan.

Internationalisering

Door de aard van de opleiding komen zowel de bachelor- als de Ad-student voornamelijk in aanraking met Nederlandstalige literatuur met daarin de Nederlandse wet- en regelgeving, die voor een belangrijk deel is afgestemd op internationale regelgeving en standaarden voor verslaglegging (vb. het vak Audit en Assurance gebaseerd op de International Standards on Auditing). Engelstalige literatuur biedt Fontys Accountancy alleen aan waar nodig.

Afgestudeerden van B-Acc zijn in staat Engelstalige literatuur te lezen. Daarnaast dient een bachelorstudent te beschikken over enige multiculturele sensitiviteit. Doordat Fontys Accountancy voornamelijk opleidt om actuele Nederlandse wet- en regelgeving toe te kunnen passen, zoals ook door het landelijke opleidingsprofiel wordt vereist, en de aanraking met het internationale werkveld sterker in beeld komt bij een vervolgopleiding tot (RA-)Accountant, kan het auditteam zich vinden in de keuze dat internationalisering minder prioriteit heeft binnen B- en Ad-Acc. Het auditteam vindt het wenselijk dat Ad-Acc de doelstelling ten aanzien van internationalisering nadrukkelijker formuleert.

Toegepast Onderzoek

Het zelfstandig verrichten van praktijkgericht onderzoek is een belangrijke competentie in het landelijke beroeps- en opleidingsprofiel van B-Acc. Vooral in de beroepstaak 'Advisering' is het verrichten van onderzoek en het gebruik van onderzoeksresultaten relevant. Fontys Accountancy heeft voor de ontwikkeling van onderzoeksvaardigheden een onderzoekslijn opgesteld met een focus op praktijkgericht onderzoek, dat aansluit bij de beroepscompetenties en de leerdoelen. Het auditteam beveelt aan dat Ad-Acc de doelstelling ten aanzien van toegepast onderzoek nadrukkelijker formuleert.

Van 2007 tot 2011 beschikte HFM over het lectoraat Corporate Governance. Het lectoraat is beëindigd vanwege pensionering en vertrek naar het buitenland van de lectoren. Bovendien sloot het niveau van het thema Corporate Governance naar de mening van Fontys Accountancy niet aan bij het bachelorniveau. HFM oriënteert zich op een nieuwe invulling van een lectoraat. Haar visie en ambitie heeft zij nader uitgewerkt in het document "Visie en ambitie in relatie tot werk- en beroepenveld en toegepast onderzoek". Met de Raad van Advies zijn vervolgens, zo blijkt uit de audit, vier potentiële thema's besproken (digitale economie, radicale transparantie/value reporting, financial investing/financial engineering, business modelling). In maart 2012 heeft Fontys Accountancy vervolgens een brainstormsessie met het werkveld georganiseerd om hun behoefte ten aanzien van deze thema's te inventariseren. Naar verwachting zal een nieuw lectoraat vanaf 2013 operationeel zijn.

¹⁰ EDP-Auditing: Beroep van de geautomatiseerde informatievoorziening

¹¹ Accounting Information Systems (AIS) is de internationale tegenhanger van de Nederlandse Administratieve Organisatie (AO) en dus het latere Bestuurlijke Informatie Verzorging (BIV).

Validatie en onderhoud

Uit het gesprek met het management is gebleken dat Fontys Accountancy voldoende op de hoogte is van de ontwikkelingen in het werkveld. Validatie en onderhoud van de beoogde eindkwalificaties vindt door haar structureel en op verschillende niveaus (o.a. regionaal, (inter)nationaal) plaats:

- **Macroniveau;** via de relatie van het landelijke beroeps- en opleidingsprofiel met de beroepsprofielen van de beroepsorganisatie NBA (gevalideerd door vertegenwoordigers uit het werkveld), internationale standaarden, beroepsregels en regelgeving zoals de IFRS en International Standards on Auditing (ISA's).
- **Mesoniveau;** binnen de overlegstructuur van alle Accountancyopleidingen in Nederland, het AC-scholenoverleg. Alle Accountancyopleiding in Nederland moeten daarnaast op inhoud voldoen aan de wettelijke eisen die worden gesteld vanuit de CEA.
- **Microniveau;** het eigen onderzoek van HFM onder alumni en werkgevers, (startbekwaamhedenonderzoek), het contact met het werkveld en beroepsbeoefenaren in de Raad van Advies¹² en doordat een aantal docenten zelf deels werkzaam is in de beroepspraktijk.

In deze overleggen lijkt met name aandacht te bestaan voor B-Acc. Het auditteam is op basis van de gesprekken tijdens de audit van mening dat de validatie en onderhoud van Ad-Acc (zowel voltijd als deeltijd) met name op microniveau aandacht behoeft.

Weging en Oordeel

Oordeel B-Acc Voltijd en Deeltijd: Goed

Oordeel Ad-Acc Voltijd en Deeltijd: Voldoende

Fontys Accountancy heeft naar het oordeel van het auditteam voor zowel B-Acc als Ad-Acc op duidelijke wijze de aansluiting vastgelegd met de (inter)nationale eisen, welke hun oorsprong vinden in het landelijk opleidingsprofiel alsmede de CEA-eindtermen. Tevens zijn de beoogde eindkwalificaties wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie duidelijk geconcretiseerd en actueel:

- De inhoud van de beoogde eindkwalificaties (specifieke en generieke beroepscompetenties en houdingsaspecten) die een afgestudeerde B-Acc of Ad-Acc moet kunnen vervullen als beginnend beroepsoefenaar zijn zorgvuldig beschreven en passend in het licht van het beroep en op termijn de werkzaamheden als extern accountant, zoals dat ook door de CEA wordt vereist.
- Zij typeert het bachelorniveau na vier jaar als beroeps- en het Ad-niveau na twee jaar als stagebekwaam. Bachelorstudenten combineren na hun studie een baan als gevorderd assistent accountant met een vervolgstudie tot Accountant Administratieconsulent of Registeraccountant. Associatie degree-studenten voeren onder eindverantwoordelijkheid van een (certificerend) accountant of een fiscalist werkzaamheden uit in het MKB, waarbij zij zo veel mogelijk zelfstandig opereren in de samenstellingspraktijk en op fiscaal gebied.
- Deze niveaus sluiten qua reikwijdte en complexiteit aan bij de Dublin Descriptoren (bachelor) en de Dublin Descriptoren Short Cycle (Ad).
- Fontys Accountancy toont met transparante schema's aan dat zij met haar beoogde eindkwalificaties voldoet aan de eindtermen op het beschreven niveau en met de genormeerde studiebelasting zoals beschreven in de CEA-eindtermen.
- Validatie en onderhoud van de beoogde eindkwalificaties (van de bacheloropleiding) vindt door Fontys Accountancy structureel en op verschillende niveaus plaats.

Deze punten voldoen ruim aan de basiskwaliteit zoals van Fontys Accountancy verwacht mag worden en sluiten bovendien aan bij de eisen die de CEA stelt.

¹² De Raad van Advies bestaat uit 13 leden uit het beroepen- en werkveld van de drie bacheloropleidingen binnen HFM en komt 3 à 4 maal per jaar bijeen voor overleg met het managementteam over o.a. de invulling van het curriculum. Indien de bevindingen uit het overleg daartoe aanleiding geven, wordt het beleid en/of de uitvoering bijgesteld.

De duidelijke uitwerking van de doelstellingen biedt Fontys Accountancy goede handvaten voor de opbouw en uitvoering van de programma's. De beperkte eisen zij stelt wat betreft internationalisering voor B-Acc zijn naar de opvatting van het auditteam passend met het oog op het accountantsberoep, dat zich voornamelijk richt op de Nederlandse wet- en regelgeving. Dat internationalisering daarom minder prioriteit heeft binnen Fontys Accountancy is naar de mening van het auditteam een gerechtvaardigde keuze. Ook de doelstelling ten aanzien van toegepast onderzoek is voor B-Acc geconcretiseerd in de eindkwalificaties. Het ontbreken van een lectoraat vindt het auditteam daaraan ondergeschikt, mede doordat Fontys Accountancy alles in werking stelt om een lectoraat met een beter bij de opleiding passend thema op te zetten. Bovendien is het een sterk punt dat zij een eigen profiel heeft op het gebied van EDP-Auditing en AIS. Voor B-Acc met de voltijd- en deeltijdvariant komt het auditteam daarom tot het oordeel goed.

Het auditteam kan zich voorstellen dat Fontys Accountancy haar doelstellingen ten aanzien van internationalisering en toegepast onderzoek voor Ad-Acc explicieter formuleert. Ook behoeft de validatie en onderhoud van de opleiding Ad-Acc (zowel voltijd als deeltijd) met name op microniveau aandacht. Het auditteam komt voor de Associate degree-opleiding Accountancy daarom tot het oordeel voldoende.

Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting NVAO:

De inhoud en vormgeving van het programma stellen de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Toelichting CEA:

- De opleiding kan aantonen dat met het programma de eindtermen zoals vastgesteld door CEA worden gerealiseerd;
- De opleiding borgt actuele beroepsontwikkelingen in het programma;
- De opleiding draagt zorg voor een docententeam dat naast adequate vakinhoudelijke competenties ook beschikt over voldoende, relevante en recente praktijkervaring en draagt voorts zorg voor het volgen van actuele beroepsontwikkelingen door docenten.
- De opleiding heeft periodiek afstemming over de inhoud van het programma met de accountancy vervolgopleiding(en) binnen de instelling;

Bevindingen

Opbouw

Fontys Accountancy kent samen met de andere opleidingen binnen HFM een gemeenschappelijke propedeuse. In het eerste jaar van hun studie maken studenten kennis met de verschillende opleidingen en het bijbehorende beroepenveld. De gemeenschappelijke propedeuse bevordert de wettelijke taken van oriëntatie en verwijzing en past bij de doelstelling die zij heeft 'de student staat centraal in het keuzeprocess'. Bij de voltijd B-Acc worden ook de eerste 3 perioden van het 2e studiejaar gezamenlijk aangeboden met de bachelor Bedrijfseconomie. Het is een sterk punt dat studenten B-Acc zich circa twee jaar kunnen oriënteren alvorens een keuze te maken tussen Accountancy en Bedrijfseconomie (zie Tabel 2 en Bijlage III – Schematisch Programmaoverzicht).

Voltijd/ Deeltijd		Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4
Jaar 1	V	Gezamenlijke propedeuse Acc, Be en Fre Leerdoelen zijn ontleend aan de domeincompetenties van de Bachelor of Economics			
	D				
Jaar 2	V	Gezamenlijk programma Acc en Be Leerdoelen ontleend aan de domeincompetenties van de Bachelor of Economics			Leerdoelen zijn vanaf deze periode ontleend aan de beroeps-competenties van de Accountant.
	D	Leerdoelen zijn vanaf dit jaar ontleend aan de beroeps-competenties van de Accountant.			
Jaar 3	V	Oriënterende stage Studenten krijgen een dag in de week les.		Eigen programma Acc Voltijd	
	D	Eigen programma Acc Deeltijd. Elke periode bevat een praktijkcomponent.			
Jaar 4	V	OAT		Afstudeerstage en –scriptie Studenten krijgen een dag in de week les.	
	D	OAT		Afstudeerwerkstuk en praktijkcomponent	

Tabel 3 – Schematisch Programmaoverzicht Fontys Accountancy

Het programma van de voltijd Ad-Acc is in het eerste jaar gelijk aan de voltijd B-Acc. In het 2^e jaar richt de Ad zich eerst specifiek op het thema 'Externe verantwoording' en vervolgens lopen de studenten stage.

Het programma van de deeltijd Ad-Acc is nagenoeg gelijk aan de eerste 2 jaar van de deeltijd B-Acc. Statistiek (periode 3.1) en Engels (periode 3.2) maken geen deel uit van de Ad. In plaats daarvan volgt een student Belastingrecht (periode 5.1 en 5.2).

Vormgeving

De programma's voor de voltijdopleiding (zowel bachelor als Ad) zijn opgebouwd rondom thema's, welke zijn vastgesteld aan de hand van de beroepsproducten van een Accountant. Het onderwijs is bovendien ingericht volgens de leerlijnen¹³, waardoor de verticale samenhang wordt geborgd (zie Tabel 3 – Vormgeving programma).

Leerlijn	Werk-vorm	Voorbeelden van de inhoud van een leerlijn	Begeleiding	Verdeling
Project/integrale leerlijn	Instructiecolleges, projecten en groepsopdrachten, OAT-training	- Strategisch Management MKB; Management & Organisatie, Management Accounting en Financiering. - Project Auditing; Audit & Assurance, Bestuurlijke Informatieverzorging en Externe Verslaggeving. - OAT-training: Audit & Assurance, Bestuurlijke Informatieverzorging en Externe Verslaggeving.	Bijeenkomsten zijn begeleid door een tutor of docent, daarnaast zijn er onbegeleide bijeenkomsten	B-Acc VT: 30% DL: 11% Ad- Acc VT: 16% DL: 0%
Vakgebieden/conceptuele leerlijn	Instructiecolleges	Ordering naar vakgebied bijvoorbeeld, Administratieve organisatie en Financiering	Docent is aanwezig en neemt initiatief	B-Acc VT: 42% DL: 63% Ad- Acc VT: 55% DL: 62%
Vaardighedenleerlijn	Practica, workshops, trainingen	Computerboekhouden, elektronische belastingaangifte Data-analyse, SAP basis, B-wise, SAP productie, Excel en Case-ware; Communicatieve Vaardigheids-Trainingen (CVT); Engels; SLB workshops	Docent is aanwezig ter ondersteuning en sturing.	B-Acc VT: 13% DL: 5% Ad- Acc VT: 12% DL: 7%
Ervaringsreflectie-leerlijn	SLB, oriënteren de stage, afstudeerstage	Werken aan een beroepsproduct vanuit de beroepspraktijk - stageverslag van de oriënterende stage - scriptie tijdens afstudeerstage	Inhoudelijke begeleiding vanuit de stagebiedende organisatie, procesbegeleiding door de stagedocent	B-Acc VT: 15% DL: 21% Ad- Acc VT: 17% DL: 31%

Tabel 4 – Vormgeving Programma's Fontys Accountancy

Ook de deeltijdopleiding (zowel bachelor als Ad) kent een verticale samenhang, doordat zij is ingericht volgens de leerlijnen. Vanwege de werkervaringscomponent spelen in het binnenschoolse deel van de curricula vooral de conceptuele en ervaringsreflectieleerlijn een rol. Echter zijn ze niet per thema, maar per vakgebied ingericht. Werkervaring speelt in de deeltijd een belangrijke rol bij de verwerving van de beroepscompetenties. Deeltijdstudenten lopen geen stage, omdat de leerdoelen gedeeltelijk binnen de beroepspraktijk van de studenten worden gerealiseerd. Voor de deeltijdvariant van de bachelor en van de Ad is een relevante werkkring vereist.

Inhoud

De inhoudelijke basis van de gehele opleiding wordt gevormd door de leerdoelen die in relatie staan tot de beroepscompetenties, de houdingsaspecten en de CEA-eindtermen. Aan de hand hiervan zijn de curricula van alle varianten opgesteld en uitgesplitst naar schema's met de Beroepscompetenties, Leerdoelen, Onderwijseenheden, Toetsing en EC's. Met deze BLOTE-schema's en de schema's met de deskundigheidsniveaus en de genormeerde studiebelasting per studieonderdeel, zoals genoemd bij standaard 1, toont Fontys Accountancy aan dat met de programma's de eindtermen zoals vastgesteld door CEA worden gerealiseerd en dat de student in staat wordt gesteld de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

¹³ Ten behoeve van het didactische concept maakt Fontys Accountancy gebruik van het leerlijnmodel zoals ontwikkeld door de Bie en de Kleijn.

▪ **Internationalisering**

Onderwijseenheden zoals SAP en Engels maken gebruik van Engelstalige literatuur en bij het vak AIS maken docenten gebruik van Engelstalig lesmateriaal, waarmee studenten zich Engelstalige domein specifieke begrippen eigen maken. Aanvullend op het onderdeel Engels uit de propedeuse en het 3e semester worden studenten middels het honoursprogramma in staat gesteld het 'Cambridge International Certificate in Financial English' te behalen. Bij de modules Auditing & Assurance en Externe Verslaggeving besteedt Fontys Accountancy aandacht aan de internationale ontwikkelingen. In het tweede jaar van de studie komt de student in aanraking met culturele aspecten (vb. gastcolleges over Globalisering en Cultuur met aandacht voor het belang van internationale handel en om studenten bewust te maken van cultuurverschillen tussen landen). Op deze wijze sluit de uitwerking van internationalisering aan bij de doelstellingen die zij op dat vlak heeft (zie Standaard 1 – Doelstellingen). Het vak Engels zou naar de mening van het auditteam niet alleen separaat, maar ook meer geïntegreerd in de opleidingsspecifieke vakken plaats kunnen vinden (zie Hoofdstuk 6 – Aanbevelingen).

▪ **Toegepast onderzoek**

Fontys Accountancy heeft haar doelstellingen ten aanzien van toegepast onderzoek vertaald naar de programma's (zie Standaard 1 – Doelstellingen):

- Zij geeft impliciet invulling aan de onderzoekslijn in de projecten en tijdens de stages en expliciet tijdens het practicum onderzoeksmethodologie zoals beschreven in het document 'Onderzoekslijn opleiding Accountancy'. De afstudeeropdracht tijdens de afstudeerstage is volgens Fontys Accountancy de integrale afronding, waarin de student een praktijkgericht onderzoek uitvoert, zodanig dat theorie en praktijk samen komen op het niveau van startbekwaamheid.
- In de CEA eindtermen zijn ten aanzien van Statistiek & Wiskunde duidelijke eisen geformuleerd. Ook binnen het vakgebied Management & Organisatie worden er eisen gesteld aan een organisatieonderzoek. Deze programma-eisen vormen bij Fontys Accountancy een vast onderdeel van de onderzoekslijn en dus van de programma's (zie Bijlage III – Schematisch Programmaoverzicht).

Zij ziet het expliciteren van de onderzoekslijn en de integratie daarvan in de eerste jaren van de programma's met daarbij extra aandacht voor het analyseren als een verbeterpunt. Onder verantwoording van een projectgroep start Fontys Accountancy in het studiejaar 2012-2013 met deze concretisering in de propedeuse en in de daarop volgende studie jaren in de hoofdfase. Mede met het oog op de aanbevelingen die het auditteam doet in standaard 3, is het positief over deze ontwikkeling. Het nieuwe lectoraat zou daar mogelijk bij kunnen helpen (zie hoofdstuk 6 – Aanbevelingen).

▪ **Profilering**

Tijdens het locatiebezoek heeft het auditteam in het gesprek met het management en met de docenten kunnen vaststellen dat de profilering die Fontys Accountancy kiest ten aanzien van EDP-Auditing en AIS (zie Standaard 1 – Doelstellingen) een goede uitwerking krijgt in het programma van de verschillende varianten. In jaar twee bijvoorbeeld nemen studenten deel aan een SAP-project¹⁴, waarbij studenten het ERP-pakket vullen met administratieve gegevens. Studenten uit het vierde jaar voeren een ICT-audit van een jaaradministratie in dit ERP-pakket uit. Ook heeft zij een separaat tentamen over deze onderwerpen naast de eisen die de CEA aan de onderwerpen EDP-Auditing en AIS stelt. Fontys Accountancy geeft aan dat zij hier meer in wil doen (bv. de automatisering verder integreren in andere vakgebieden), maar dat zij enigszins beperkt wordt door de eisen die de CEA stelt aan de inhoud van de programma's. De profilering op de eerder genoemde thema's is naar het oordeel van het auditteam nog te afhankelijk van één persoon. De borging verdient aandacht (zie Hoofdstuk 6 – Aanbevelingen).

¹⁴ Tijdens de eerste periode van het tweede jaar staat het vakgebied Accounting Information Systems centraal. Het bijbehorende thema van deze periode en het project is "vastleggen".

▪ **Afstemming en Actualiteit**

Afstemming met het beroepenveld vindt op diverse wijzen plaats, waardoor Fontys Accountancy haar programma's actueel houdt:

- Zij beschikt over relevante en recente praktijkervaring doordat ongeveer 40% van de docenten werkzaam is (of werkzaam is geweest) in de beroepspraktijk. Fontys Accountancy heeft tevens structureel contact met de Raad van Advies (zie standaard 1 – Doelstellingen) en zij heeft langdurige relaties met accountantskantoren. Deze kantoren organiseren kennismakings- en voorlichtingsdagen en zijn aanwezig op bijeenkomsten zoals het Financial Future Event. Bovendien verzorgt een aantal kantoren workshops zoals sollicitatie- en presentatietrainingen, gastcolleges financiering en zijn enkele projecten in samenwerking met accountantskantoren ontwikkeld. Ook de studieverenigingen hebben een actieve rol in de contacten met accountantskantoren. 'Inhousedagen' worden bijvoorbeeld samen georganiseerd door de studieverenigingen en de accountantskantoren.
- Uit de documentatie en uit de audit blijkt dat docenten hun vakdeskundigheid actueel houden doordat:
 - docenten die over een AA- of RA-titel beschikken geacht worden jaarlijks hun PE-punten¹⁵ te halen.
 - 8 docenten lid zijn van beroepsverenigingen, zoals de NBA en het NOREA.
 - docenten beroepsspecifieke tijdschriften lezen zoals Accountancy nieuws, Accountant, MAB, IT Auditor en Finance & Control.
 - docenten deelnemen aan in- en externe workshops bijvoorbeeld tijdens het jaarlijkse door HFM georganiseerde Financial Future Event.
 - docenten lezingen en presentaties bijwonen van SRA (Samenwerkende Registeraccountants en Accountants-Administratieconsulenten) en diverse accountantskantoren.

Op deze wijze werkt het docententeam actief aan de bevordering van de eigen deskundigheid op individueel- (medewerkers stellen in overleg met hun leidinggevende vast welke scholing ze volgen), maar daarnaast ook op teamniveau (groepsgewijze trainingen en studiedagen¹⁶). Deeltijdstudenten zien graag dat docenten meer actualiteit in het programma brengen.

De bachelor en de Ad borgen actuele beroepsontwikkelingen, zoals de CEA dat eist, in de programma's door:

- het delen van actuele vakkennis in het vaktechnisch overleg. In dit overleg bespreekt het docententeam actuele ontwikkelingen binnen de vakgebieden en de leerlijnen van de varianten. *Een voorbeeld van een actuele ontwikkeling is de 'Clarity editie van de Handboek Regelgeving Accountancy'. Een lid van het vaktechnisch overleg heeft over deze ontwikkeling een externe training gevolgd en de bevindingen gepresenteerd tijdens het vaktechnisch overleg. Vervolgens wordt samen bekeken hoe de ontwikkeling wordt opgenomen in het curriculum.* Studenten nemen ook deel aan vaktechnisch overleg.
- de CEA-eindtermen en de OverAllToets (hierna OAT) en de daaraan gekoppelde continue actualisering van de in de opleiding gehanteerde literatuur. *Daarbij wordt bijvoorbeeld in de werkcolleges Controlebeginselen en het vaktechnisch overleg Belastingrecht actief aandacht besteed aan actuele ontwikkelingen in het vakgebied aan de hand van vaktijdschriften en publicaties op internet.*

¹⁵ Het volgen van een permanent educatie (PE)-programma is verplicht en is erop gericht de basiskennis van de RA en de AA binnen het vakgebied waarop hij/zij werkzaam is te onderhouden en de ontwikkelingen binnen dit vakgebied te volgen.

¹⁶ De studiedagen (HogeschoolWerkDagen) staan in het teken van een voor het onderwijs binnen HFM actueel onderwerp, zoals toetsing, eindkwalificaties en studieloopbaanbegeleiding. In het studiejaar 2012-2013 zullen alle docenten van HFM deelnemen aan een maatwerktraject over toetsing en toetsbeleid.

Fontys verzorgt zelf de theoretische opleiding tot AA accountant. De curriculumcoördinator van de bacheloropleiding is tevens curriculumcoördinator van de post-bacheloropleiding tot AA. Daarnaast beslist het AC-scholenoverleg over de verdeling van de lesstof over de bacheloropleiding en de post-bacheloropleiding tot AA accountant. Zij stemt dus periodiek af over de inhoud van de programma's met de accountancy vervolgopleiding(en) binnen de instelling.

▪ **Studieloopbaanbegeleiding en Studeerbaarheid**

Studieloopbaanbegeleiding wordt door HFM gedefinieerd als het mentoren en monitoren van studenten gedurende hun studie. De opzet van studieloopbaanbegeleiding verloopt van geleid, via begeleid naar zelfsturend. De eigen verantwoordelijkheid van de student voor zijn leerproces wordt vanaf het eerste jaar sterk benadrukt. De hoofddoelstelling van SLB is greep krijgen op het eigen leer- en ontwikkelingsproces en betekenis geven aan dat proces. Dat betekent dat de student leert analyseren wat hij/zij wil en kan en daarmee tot zelfkennis komt. De student leert reflecteren, plannen maken en zelfstandig studeren. Een voorbeeld van een studiebelemmerende factor die zij wegneemt: Studenten die de spellingstoets in de propedeuse niet halen, kunnen aanvullende lessen volgen bij het Taalbureau van HFM.

Fontys Accountancy is studeerbaar en de studielast is, behalve in het vierde studiejaar van de bachelorstudenten, evenredig verdeeld. Een complex onderdeel van de programma's, waardoor studenten een hogere studielast ervaren, is de integratie van de kennis en vaardigheden van de vakgebieden controleleer, externe verslaggeving en administratieve organisatie in het vierde leerjaar (bij voltijd- en in iets mindere mate deeltijdstudenten afkomstig van het mbo en de havo), zoals dat ook in het landelijke examen OAT wordt getoetst. Zowel het management, het werkveld, docenten als de studenten geven dit aan. Zij dient studenten zodanig voor te bereiden, dat zij in het vierde jaar diverse vakgebieden multidisciplinair kunnen benaderen. Het auditteam beveelt daarom aan de programma's en eventueel de begeleiding op dit punt te herijken (zie hoofdstuk 6 – Aanbevelingen).

Personeel

Uit de kritische reflectie en uit de c.v.'s blijkt dat het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van de programma's. Zo heeft 90% van de docenten binnen HFM een masterdiploma. Van de 22 docenten die bij Fontys Accountancy in vaste dienst zijn, hebben 6 docenten een RA-titel, 1 docent een AA-titel en 1 docent is gepromoveerd op het gebied van Recht. Alle docenten van HFM die in vaste dienst zijn hebben tevens hun didactische aantekening behaald of dienen deze te behalen in het eerste jaar van hun dienstverband.

Bovenstaande conclusie wordt bevestigd in de Nationale Studenten Enquête (hierna NSE), periode-evaluaties, klankbordgesprekken en notulen van bijeenkomsten van de Instituuts MedezeggenschapsRaad en de Opleidingscommissie. In de NSE worden, aldus Fontys, de inhoudelijke deskundigheid van docenten, de kennis van docenten over de beroepspraktijk en de didactische kwaliteit in het geheel als goed beoordeeld. Tijdens de audit liet het docententeam betrokkenheid en integriteit zien. Met name voltijdstudenten zijn tevreden over de bereikbaarheid en de begeleiding van docenten. Dit is o.a. mogelijk doordat de kantoren van docenten gevestigd zijn rond het studieplein. Ook het werkveld zegt tijdens de audit dat het positief is over de kwaliteit en betrokkenheid van docenten.

Voorzieningen

De opleidingsspecifieke voorzieningen van Fontys Accountancy zoals databanken en de mediatheek die toegang geven tot de benodigde literatuur, boeken en tijdschriften zijn toereikend voor de realisatie van de programma's.

Voorbeelden van opleidingsspecifieke voorzieningen

- Opleidingsspecifieke databanken en toepassingen zoals SAP zijn bereikbaar via het Fontys netwerk en vanuit de thuiswerkplek.
- De mediatheek beschikt over een actueel aanbod van literatuur, boeken en tijdschriften, en kranten zoals het Financieel Dagblad.
- Via de Fontys applicatie Biep heeft een student bij Fontys en thuis toegang tot meer dan 30 miljoen tijdschriftartikelen, 12 miljoen krantenartikelen en 180 duizend boeken (waarvan 5 duizend eBooks).
- Alle voor de opleiding relevante tijdschriften zijn digitaal dan wel fysiek beschikbaar. Er zijn bijvoorbeeld abonnementen op Accountant, Accountant Adviseur, MAB Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie, Controllers Magazine, MCA Management Control & Accounting, EC Tax Review, FiscaAlert Magazine, Vakstudienieuws, Ondernemingsrecht, Harvard Business Review en Tijdschrift Fiscaal Ondernemingsrecht.

Tabel 5 – Voorbeelden van opleidingsspecifieke voorzieningen

De studenten zijn volgens de NSE enquête redelijk tevreden over de voorzieningen. Voltijdstudenten waarderen tijdens de audit de verbeteringen, welke Fontys onlangs heeft aangebracht, in de materiële voorzieningen. Zo beschikt zij nu over een stilte-lokaal, extra werkplekken en zijn nieuwe stoelen en beamers aangeschaft. Deeltijdstudenten lijken iets minder tevreden. Zij zien mogelijkheden voor verbeteringen in de kleine kwaliteit o.a. de beschikbaarheid van lokalen en het tijdstip van het bekendmaken van het rooster. Een lid van de opleidingscommissie meldt dat Fontys Accountancy veel doet met de resultaten uit evaluaties en dat hij/zij tevreden is over de informatievoorziening op dat punt. Een verbeterpunt is ook de communicatie van de ingezette verbetermaatregelen naar de andere studenten.

Weging en Oordeel

Oordeel B-Acc Voltijd en Deeltijd: Voldoende **Oordeel Ad-Acc Voltijd en Deeltijd: Voldoende**

De inhoud en vormgeving van de programma's van Fontys Accountancy stellen de studenten voor een groot deel in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken:

- De inhoudelijke basis van de gehele opleiding, die voor studenten is geconcretiseerd in BLOTE-schema's, wordt gevormd door de leerdoelen die in relatie staan met de beroepscompetenties, de houdingsaspecten en de CEA-eindtermen. De programma's van de Ad- is afgeleid van de bacheloropleiding, maar kent andere accenten.
- De horizontale samenhang borgt Fontys Accountancy door de voltijdprogramma's (zowel bachelor als Ad) op te bouwen rondom thema's en de deeltijdprogramma's per vakgebied. De verticale samenhang komt tot stand door de leerlijnen.
- De uitwerking van internationalisering sluit aan bij de doelstellingen.

Het auditteam is tevens positief over het gezamenlijke programma waardoor zowel voltijd- (ruim anderhalf jaar) als deeltijdstudenten (één jaar) zich kunnen oriënteren alvorens een keuze te maken tussen Accountancy en Bedrijfseconomie. Een ander sterk punt is dat Fontys Accountancy haar programma's actueel houdt en de actuele ontwikkelingen borgt, zoals de CEA dat eist. Ook heeft het auditteam vastgesteld dat de profilering op de thema's EDP-Auditing en AIS een goede uitwerking krijgt in de programma's.

Het docententeam is voldoende gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van de programma's. Tijdens de audit liet het docententeam betrokkenheid en integriteit zien. Met name voltijdstudenten zijn tevreden over de bereikbaarheid en de begeleiding van docenten. Ook het werkveld is positief over de kwaliteit en betrokkenheid van docenten.

De opleidingsspecifieke voorzieningen van Fontys Accountancy die toegang bieden tot de benodigde literatuur, boeken en tijdschriften zijn naar de opvatting van het auditteam over het algemeen toereikend voor de realisatie van de programma's.

Met bovengenoemde punten voldoet B-Acc en Ad-Acc (ruim) aan de basiskwaliteit en de eisen die de CEA stelt. In alle varianten zijn verbeteringen denkbaar in de onderwijsleeromgeving waardoor Fontys Accountancy zich boven de basiskwaliteit uit kan ontwikkelen. Voorbeelden zijn het expliciteren van de onderzoekslijn, de herijking van de studielast in het vierde leerjaar om studenten zodanig voor te bereiden dat zij diverse vakgebieden multidisciplinair kunnen benaderen, in de borging van de profilering (EDP-Auditing en Accounting Information Systems) over het gehele docententeam en de integratie van de Engelse taalvaardigheid in de opleidingsspecifieke vakken. Deeltijdstudenten zien bovendien graag dat docenten meer actualiteit in het programma brengen. Het auditteam komt daarom voor alle varianten van de bachelor en van de Ad tot het oordeel voldoende.

Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting NVAO:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Toelichting CEA:

De toetsen sluiten aantoonbaar aan op de eindtermen en er wordt expliciet aandacht geschonken aan reikwijdte, actualiteit en spreiding in de inhoud van toetsen;

Bij de onder verantwoordelijkheid van de hogescholen gehouden landelijke examens beoordeelt en evalueert de opleiding de resultaten t.o.v. de andere vergelijkbare accountancyopleidingen (in het kader van benchmarking).

Bevindingen

Toetssysteem

Het systeem van toetsing sluit aan bij de inhoudelijke ordening van Fontys Accountancy, bij het didactisch concept van de leerlijnen en bij de leerdoelen uit de BLOTE-schema's (zie Standaard 2 - Onderwijsleeromgeving), zoals ook de CEA dat vereist. De bachelor en de Ad hanteren een mix aan toetsvormen (zie Tabel 6 – Toetsvormen).

Leerlijnen	Toetsvorm en Toelichting
Project/integrale leerlijn	Van <i>projectopdrachten</i> wordt het resultaat van een (gesimuleerde) vraag of opdracht van een bedrijf, organisatie of instelling door een groep beoordeeld. Tijdens een <i>presentatie</i> verzorgt een student een mondelinge presentatie en/of verdediging, bijvoorbeeld van de uitkomsten van een onderzoek. In een <i>OAT</i> wordt een student gevraagd kennis uit verschillende vakgebieden geïntegreerd toe te passen. In een <i>afstudeerscriptie</i> toont een student aan dat hij/zij kennis uit theorie en praktijk kan verbinden met praktijkgericht onderzoek.
Vakgebieden/conceptuele leerlijn	Schriftelijke toetsen van kennis, inzicht en toepassingsgerichte kennis. De <i>kennistoetsen</i> bevatten open en gesloten vragen.
Vaardigheden-leerlijn	In een <i>practicum- of projectopdracht</i> laat een student zien dat hij/zij bepaalde beroepsvaardigheden correct en adequaat kan uitvoeren.
Ervarings-reflectie-leerlijn	In <i>reflectieverslagen</i> wordt het vermogen getoetst om van een afstand te kunnen kijken naar eigen handelen in studie en praktijksituaties. In een <i>stagebeoordeling</i> wordt getoetst in hoeverre de student in de praktijk kan handelen als een professional.

Tabel 6 – Toetsvormen

Binnen de HFM is sinds september 2011 een Toetscommissie (TC) ingesteld, welke onder verantwoordelijkheid van de Examencommissie (EC) actief is. In 2012 besteedde zij aandacht aan de actualisering van het toetsbeleid. Met name ten aanzien van de borging heeft Fontys een duidelijke verbeterslag gemaakt; bijstelling BLOTE-schema's, betere controle op de naleving van de procedures, het inzetten van meer kwaliteitsborgende mechanismen en de overgang van toetsing op domein- naar opleidingsspecifieke beroepscompetenties in de opleidingsspecifieke programma's.

Fontys Accountancy wil toetsing en beoordeling verder professionaliseren. Zo werkt zij bijvoorbeeld met de TC aan een betere borging van de werkervaring van deeltijdstudenten zodat deze zowel inhoudelijk als qua niveau beter zichtbaar is. Vanaf het studiejaar 2012-2013 zullen zowel bachelor- als Ad-deeltijdstudenten een werkervaringsportfolio opbouwen, waarin zij een relatie leggen tussen beroepsproducten, vaardigheden, ervaringen, beroepscompetenties en de aard van hun werkzaamheden. Het portfolio dient een explicieter beeld te geven van de persoonlijke en vakinhoudelijke ontwikkeling van de student gedurende de opleiding.

Het auditteam is positief over dit plan van aanpak en vindt het belangrijk dat Fontys Accountancy de verbetering zorgvuldig invoert. Daarbij dient ook aandacht te zijn voor het kunnen integreren van de kernvakken ter voorbereiding op de landelijke toets in het vierde studiejaar (zie standaard 2 - Studieloopbaanbegeleiding en Studeerbaarheid en Hoofdstuk 6 – Aanbevelingen). De duidelijke en heldere aanpak, zoals door Fontys beschreven, zal leiden tot een betere kwaliteitsborging.

Studenten van alle varianten geven in klankbordgesprekken en de NSE aan tevreden te zijn over de duidelijkheid van de criteria waarop zij worden beoordeeld en over de aansluiting van toetsing en beoordeling bij de inhoud van de opleiding, zoals in de studiehandleidingen is vermeld.

Kwaliteitsborgende aspecten

Fontys Accountancy borgt de validiteit, betrouwbaarheid en uitvoerbaarheid doordat op opleidingsniveau afspraken zijn gemaakt over de toetsvormen, toetsinhoud en bijbehorende procedures. De EC (en sinds september 2011 ook de TC) is verantwoordelijk voor dit proces. Dit kan als volgt worden samengevat:

- *Transparantie*. Opnemen van beoordelingscriteria in de studiewijzers, regelingen met betrekking tot fraude, bijzondere voorzieningen, inzage in de gemaakte toetsen.
- *Validiteit*. Mix van toetsvormen, ontwikkeling van toetsen door docenten, betrokkenheid van het werkveld bij de beoordeling van stages en de afstudeerscriptie.
- *Betrouwbaarheid*. Uitvoeren van toetsanalyses en evaluatie van de verschillende aspecten van toetsing. Om te controleren op plagiaat bij de afstudeerscriptie maakt HFM gebruik van Ephorus.

Voorbeelden kwaliteitsborgende mechanismen

- Vier-ogen principe bij het afnemen van toetsing. De beoordeling van de scripties en de verdediging daarvan vindt plaats door de 1^e stagedocent en een 2^e docent, mede op basis van de bevindingen van een onafhankelijk externe gecommiteerde welke aanwezig is bij de afstudeerzitting. Het secretariaat controleert de procedure steekproefsgewijs.
- Intakegesprek bij en eisen aan de werkplek en de externe begeleider van zowel bachelor- als Ad-deeltijdstudenten. Bij zowel bachelor- als Ad-voltijdstudenten zijn eisen gesteld aan de stageplek. Vanaf februari 2012 is ook gestart met digitale intake voor alle voltijdstudenten van zowel de bachelor als de Ad.
- Drempels:
 - Vanaf cohort 2011 een bindend negatief studieadvies aan het einde van de propedeuse wanneer minder dan 50 ec zijn behaald. Daarvoor was het 40 ec.
 - Toelatingseisen stage- en afstudeerperiode.
 - Afstudeerstage een go/no go van de stagedocent op stagewerkplan en voor de afstudeerzitting.
 - Een student kan in de voltijddopleiding deelnemen aan de OAT indien voor de bonus-OAT minimaal een 5,0 is behaald. In de deeltijddopleiding is deze grens vastgesteld op een 4,5. De bonus-OAT is onderdeel van de OAT-training.
- Normuitwisseling van het OAT tussen docenten.
- Het werkveld is actief betrokken bij de beoordeling van het gerealiseerde niveau.

Tabel 7 – Voorbeelden van kwaliteitsborgende mechanismen

Examencommissie

HFM kent één Examencommissie (EC) met voor elke opleiding een aparte kamer. De EC is het orgaan dat op objectieve en deskundige wijze vaststelt of een student voldoet aan de voorwaarden die de Onderwijs- en examenregeling (OER) stelt voor het verkrijgen van het Bachelor- of Associate degree getuigschrift. Door de wijziging van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) heeft de EC er een aantal wettelijke taken bij gekregen. De nieuwe EC heeft daarom tot taak 'het vaststellen van regels voor het borgen van de kwaliteit van de tentamens en de examens en het bewaken van de toetsprocedures' zoals dat is vastgelegd in de OER 2011-2012. De leden van de EC hebben het afgelopen jaar diverse trainingen gevolgd. Jaarlijks stelt de EC een jaarverslag op.

De afstudeerfase

Hieronder volgt een kort overzicht van de afstudeerfase van de verschillende varianten.

Per variant volgt hieronder een beschrijving van de afstudeerfase				
Omschrijving	Bachelor Voltijd	Bachelor Deeltijd	Ad Voltijd	Ad Deeltijd
Het afstuderen bestaat per variant uit verschillende elementen.	Tijdens het afstuderen laat de student zien dat hij/zij het beoogde eindniveau van de beroepscompetenties heeft gerealiseerd.		Tijdens het afstuderen kan de student laten zien dat hij/zij de beoogde leerdoelen van de voor de Ad relevante beroepscompetenties heeft gerealiseerd.	
	1. OAT (13 EC) 2. Stagereflectie-verslag (9 EC) 3. Scriptie en Presentatie & Verdediging (9 EC)	1. OAT (8 EC) 2. Competentie-verslag (5 EC) 3. Scriptie en Presentatie & Verdediging (5 EC)	1. Resultaten onderwijs-eenheden 2. Stage 3. Stageproces-verslag (Totaal 18 EC)	1. Resultaten onderwijs-eenheden 2. Stage 3. Competentie-verslag (Totaal 17 EC)
Beoordelings-formulieren	Functionerings-formulier stage en procesverbaal stage en scriptie	Procesverbaal scriptie	Functionerings-formulier stage en procesverbaal stage en scriptie	Procesverbaal scriptie
Weging	OAT: minimaal een 5,5 ¹⁷ . De stage moet in ieder geval met een voldoende worden beoordeeld door de stagebegeleider na overleg met de bedrijfsmentor. De examinatoren stellen het eindcijfer vast met de weging: 1. Scriptie 70% 2. Presentatie en verdediging 30%		Onderwijseenheden: minimaal een 5,5. De stage moet in ieder geval met een voldoende worden beoordeeld door de stagebegeleider na overleg met de bedrijfsmentor. De examinatoren stellen het eindcijfer vast.	

Tabel 8 – Beschrijving van de afstudeerfase

Het gerealiseerde (tussen- en) eindniveau

Het auditteam heeft totaal zeven toetsen uit verschillende jaren en van verschillende varianten bekeken van de vakken Externe verslaggeving, Administratieve Organisatie en Controle Beginselen. Zowel de procedure als het niveau van de toetsen, welke het auditteam heeft ingezien, zijn adequaat.

Fontys Accountancy beoordeelt en evalueert, zoals de CEA dat vereist, de resultaten van de OAT. Van de 17 Accountancyopleidingen die zijn aangesloten bij het AC-scholenoverleg behaalde Fontys met een slagingspercentage van 50% in 2011-2012 de 7^e plaats (zie Tabel 9 – Benchmark Landelijke OAT). Deeltijdstudenten van Fontys Accountancy scoren bij de eerste OAT hoger dan voltijdstudenten. Aan de hand van deze cijfers leidt het auditteam af dat alle bachelorafgestudeerden beschikken over het juiste kennisniveau waar het werkveld om vraagt. Doordat het (toets)programma van de Ad is afgeleid van de bachelor, beschikken Ad-studenten na twee jaar daarom ook over het juiste kennisniveau.

¹⁷ Studenten kunnen door het maken van twee oefententamens en het voldoen van een inspanningsverplichting tijdens de lessen een halve bonuspunt krijgen, waarmee een 5,0 op het landelijke tentamen in dat geval voldoende is. Per jaar verlaten twee à drie studenten de opleiding Accountancy met een ACA-diploma. Deze studenten hebben het OAT en dus hun Accountancy-diploma niet gehaald, maar ronden hun opleiding af met een ACA-diploma. Zij kunnen daarmee accountancywerkzaamheden verrichten, maar voldoen niet aan de instroomeisen voor een vervolgstudie tot AA- of RA-Accountant.

Benchmark OAT	Eindhoven Fontys	Gemiddelden landelijk			
		Geslaagd met bonus		Geslaagd zonder bonus	
		Totaal	Cumulatief	Totaal	Cumulatief
januari 2009	37%	50%	50%	43%	43%
Juni 2009	42%	42%	47%	32%	39%
Januari 2010	32%	49%	48%	37%	38%
Juni 2010	51%	53%	49%	42%	39%
Januari 2011	55%	62%	52%	47%	41%
Juni 2011	42%	40%	50%	28%	39%
Januari 2012	50%	51%	50%	36%	39%

Tabel 9 – Benchmark Landelijke OAT

Ook de zorgvuldige analyse naar de eindproducten (zie Tabel 10 – Bevindingen in de afstudeerfase) maakt dat het auditteam vindt dat zowel de bachelor- als Ad-studenten van Fontys Accountancy het gerealiseerde niveau hebben, waar het werkveld om vraagt. Het auditteam is bijvoorbeeld positief over de diversiteit aan thema's, maar ziet tegelijkertijd mogelijkheden om de producten in de afstudeerfase door te ontwikkelen.

Het hecht bij de totstandkoming van deze conclusie tevens waarde aan de positieve evaluatie-uitkomsten en de gesprekken die het auditteam had met Fontys Accountancy, de Raad van Advies, het werkveld en de alumni. Het Accountancy-werkveld van Fontys (met deelname van de 'Big-4' en kleinere accountantskantoren) heeft, meer dan bij een groot aantal andere hbo-bachelorberoepen, de verantwoordelijkheid voor het opleiden van afgestudeerde bachelorstudenten tot AA- of RA- Accountants. In die hoedanigheid is het werkveld uiterst deskundig om een oordeel te geven over het gerealiseerde niveau van studenten.

Bevindingen in de afstudeerfase

Oordeel werkveld

Het in 2010 gehouden startbekwaamhedenonderzoek onder het werkveld en alumni laat de volgende cijfers zien:

- een score van 2.6 op een driepuntschaal ten aanzien van de relevantie van de eindkwalificaties (werkgevers).
- een score van 2.4 op een driepuntschaal ten aanzien van de relevantie van de eindkwalificaties (alumni)

Werkgevers en alumni oordelen positief over de relevantie van de eindkwalificaties van de bachelor (voltijd en deeltijd) en het afstudeerniveau. Tijdens de audit geeft het werkveld aan dat de basis van de hbo-studenten goed is. Hbo-bachelorstudenten zijn sterk in boekhoudkundige zaken, maar zij moeten tijdens de opleiding een slag maken in hun presentatie ofwel hun houding en communicatie. Sommige hbo-bachelorstudenten doen niet onder voor wo-studenten. Dit beeld over de bachelorstudenten (voltijd en deeltijd) wordt bevestigd door de Raad van Advies, waarvan enkele leden ook tijdens de audit aanwezig zijn. Zij voelt zich serieus genomen in geval zij verbeteringen en ontwikkelingen aandraagt.

Oordeel auditteam

Voor de audit heeft het auditteam van Fontys Accountancy een lijst ontvangen met alle afstudeerproducten van de afgelopen twee jaar. Daaruit heeft het auditteam willekeurig van 24 afgestudeerden van de verschillende varianten de afstudeerproducten met variatie in het eindcijfer gekozen. Van deze studenten heeft het vervolgens voorafgaand aan de audit de scriptie/het eindverslag en na de audit de producten van de stage bekeken (15 B-Acc voltijd, 5 B-Acc deeltijd, 2 Ad-Acc voltijd en 2 Ad-Acc deeltijd).

Bevindingen van de scripties/het eindverslag:

- De diversiteit aan thema's in de afstudeerscripties van B-Acc (voltijd en deeltijd) vindt het auditteam een sterk punt. Het auditteam was bovendien positief over het niveau en de inhoud van de deeltijdschrijftjes van de bachelor en de eindverslagen van de Ad en kon zich vinden in de cijfers die Fontys Accountancy toekende.
- Bij de voltijdstudenten van de bachelor bestond meer dan bij de deeltijdvariant een bandbreedte in de diepgang van de methodologie waaronder de theoretische onderbouwing en het zorgvuldig trekken van conclusies. De interessante thema's lenen zich hier wel voor. Het auditteam realiseert zich tegelijkertijd dat het tijdsbestek, dat student aan de scriptie kunnen werken, beperkt is (9 EC). Bij 5 van de 24 scripties bestond bij het auditteam dan ook twijfel over de kwaliteit van de scriptie.

De twijfel (net voldoende of net onvoldoende) was voor het auditteam reden om naast de scripties van deze voltijdstudenten, die slechts een onderdeel van het bachelor/Ad-niveau weergeven, ook te kijken naar de stage(reflectie)verslagen (9 EC) naast de resultaten van het OAT (12 EC) (zie hieronder).

Fontys Accountancy had dit eerder herkend en had zichzelf al voorgenomen om in het studiejaar 2012-2013 in het tweede en het vierde studiejaar het vak onderzoeksmethoden zwaarder aan te zetten aansluitend bij de verbeteringen beschreven in standaarden 1 en 2 (onderzoekslijn en lectoraat). Het auditteam vindt dit een goed initiatief.

Bevindingen van de stage:

- Het stage(reflectie)verslag van de student en de beoordeling van de werkgever over het functioneren van de student tijdens de stages, gaven samen met het oordeel over de scriptie/het eindverslag het auditteam beter inzicht in het gerealiseerde niveau van de bachelor- en Ad-studenten. Door de incompleetheid van enkele afstudeerproducten (zie volgende bullit) en doordat de totstandkoming van het oordeel voor het auditteam niet overal transparant was (zie hieronder), bleven uiteindelijk bij 2 voltijdstudenten van de bachelor bij het auditteam twijfels bestaan (net voldoende of net onvoldoende). Bij de andere 3 voltijdstudenten kwam het tot het oordeel net voldoende.
- De verslagen, die het auditteam heeft bekeken, verschillen in omvang en inhoud (vb. de relatie tussen de beoogde doelstellingen voorafgaand en de gerealiseerde doelstellingen na afloop van de stage en de diepgang van de argumentatie). Het auditteam raadt zowel bij de bachelor als de Ad aan hier meer consistentie in aan te brengen door het stellen van duidelijke vormgevingscriteria. Deze conclusie had Fontys Accountancy zelf ook al getrokken en zij heeft daartoe in 2012 nieuwe criteria opgesteld. Het auditteam ziet dat zij daarmee meer consistentie aanbrengt in de omvang en inhoud van het stage(reflectie)verslag, wat het ook noodzakelijk acht.

Bevindingen t.a.v. de transparantie:

- Het auditteam miste een beargumenteerd oordeel over de vraag of en vooral waarom een student het beoogde niveau heeft. De beoordelingsformulieren van de eindproducten bevatten soms enkele losse of waarderende opmerkingen. Een verbeterpunt ligt dan ook in de transparantie van de totstandkoming van de beoordeling van het gerealiseerde niveau.
- Met de huidige set aan afstudeerproducten (scripties, stageverslag, OAT) en door de gevoerde gesprekken over het gerealiseerde niveau heeft het auditteam bij het merendeel van de studenten redelijk inzicht in het kennis- en vaardighedeniveau. Het niveau van de houdingsaspecten is voor het auditteam in de scriptie en het stage(reflectie)verslag minder goed zichtbaar. Fontys Accountancy geeft aan dat zij de kritische houding van studenten impliciet toetst tijdens het werkplekbezoek op de stage en bij de presentatie en verdediging van de scriptie. Het auditteam beveelt omwille van de traceerbaarheid van het oordeel aan, de essentie van deze mondelinge beoordeling ook op het beoordelingsformulier in te vullen.

Conclusies:

Studenten voldoen op basis van de combinatie van de scriptie (bachelor) of het eindverslag (Ad), de producten rondom de stage en de resultaten van de landelijke toets OAT naar de mening van auditteam aan het gerealiseerde niveau. Zij kunnen aan de slag op het niveau van beginnend beroepsbeoefenaren waar het werkveld om vraagt.

Door de incompleetheid van enkele afstudeerproducten en doordat de totstandkoming van het oordeel voor het auditteam niet bij elke student transparant was, bleven uiteindelijk bij 2 voltijdstudenten twijfels bestaan (net voldoende of net onvoldoende). Het auditteam ziet deze 2 na onderling overleg als incidentele gevallen, wat niets af doet aan het algemene gerealiseerde niveau van Fontys Accountancy. Een belangrijk verbeterpunt bevindt zich aan de procedurele kant van de beoordeling (het opstellen en hanteren van eenduidige criteria en het volledig, correct, consistent, onderbouwd en transparant invullen van de beoordelingsformulieren), waardoor zij de transparantie en de aantoonbaarheid van het gerealiseerde niveau in de set afstudeerproducten duidelijk zichtbaar maakt.

Tabel 10 – Bevindingen en Verbetermogelijkheden afstudeerfase

Fontys Accountancy is zich terdege bewust van de door het auditteam geformuleerde inhoudelijke en procedurele verbetermogelijkheden voor de eindproducten van zowel de bachelor- als de Ad-opleiding. Verbeteringen zijn mogelijk in de totstandkoming van het oordeel, in de diepgang van de (voltijd)scripties en de criteria waaraan de inhoud en vormgeving van de stage(reflectie)verslagen moet voldoen (zie Hoofdstuk 6 – Aanbevelingen). Zij heeft dan ook tijdens het audittraject de volgende maatregelen doorgevoerd ten behoeve van de doorontwikkeling van de afstudeerproducten:

- Zij heeft het beoordelingsformulier van de stage en de scriptie aangepast. Het formulier is nu, zo concludeert het auditpanel, voldoende breed en diepgaand om daar het oordeel op te kunnen baseren en mee te onderbouwen.

- Daarnaast is zij vanaf het studiejaar 2012-2013 (mede in het kader van de professionalisering van toetsen en beoordeling, zie paragraaf toetssysteem) van plan een assessment uit te voeren op de stageplek van de student, heeft zij de eisen van het stage(reflectie)verslag bijgesteld en aansluitend op iedere afstudeerronde volgt een vaktechnisch overleg met de stagedocenten.
- Bovendien is zij bezig om de onderzoekslijn meer expliciet te maken en te integreren in de eerste jaren van de programma's (zie standaard 2 – toegepast onderzoek).

Het auditteam gaat er vanuit dat Fontys Accountancy met de uitvoering van het nieuwe beleid en de verbeteringen in de totstandkoming van het oordeel en de diepgang van de scripties, het gerealiseerde niveau van alle studenten meer transparant maakt.

Weging en Oordeel

Oordeel B-Acc Voltijd en Deeltijd: Voldoende

Oordeel Ad-Acc Voltijd en Deeltijd: Voldoende

Het systeem van toetsing sluit aan bij de inhoudelijke ordening van de bachelor en de Ad, bij het didactisch concept van de leerlijnen en bij de leerdoelen uit de BLOTE-schema's, zoals dat door de CEA is vereist. De toetsen en de beoordeling zijn door diverse kwaliteitsborgende mechanismen valide en betrouwbaar en door de studiehandleidingen voor studenten inzichtelijk. Fontys Accountancy beschikt over een systeem van toetsing, waarin het afgelopen jaar door het instellen van de Toetscommissie in september 2011 met name een verbetering is gemaakt in de borging. Het komende jaar besteedt zij, zo concludeert het auditteam, nadrukkelijk aandacht aan het explicieter toetsen van de werkervaringscomponent van de deeltijdopleiding (zowel bachelor als Ad), wat moet leiden tot een betere kwaliteitsborging. De ingezette verbetermaatregelen waren naar de opvatting van het auditteam benodigd en de verdere professionalisering van toetsing en beoordeling vindt het auditteam positief. Het auditteam heeft vastgesteld dat de Examencommissie volgens de nieuwe regels in de WHW werkzaam is.

Op basis van de analyse naar de tussen- en eindproducten, de evaluatie-uitkomsten en de gesprekken die het auditteam had met Fontys Accountancy, de Raad van Advies, het werkveld en de alumni is het auditteam van mening dat zowel de bachelor- als Ad-studenten van Fontys Accountancy, op een uitzondering na, het gerealiseerde niveau hebben waar het werkveld om vraagt. De resultaten van de landelijke toets OAT (slagingspercentage 50% in 2011-2012; 7^e plaats van de 17 opleidingen) en het positieve oordeel van het werkveld, welke naar de opvatting van het auditteam uiterst deskundig is in het beoordelen van het gerealiseerde niveau van studenten, waren voor het auditteam tevens belangrijke elementen om tot het positieve oordeel te komen.

Het auditteam vindt wel dat Fontys Accountancy inhoudelijke en procedurele verbeteringen kan aanbrengen om de afstudeerproducten door te ontwikkelen o.a. in de totstandkoming van het oordeel, in de diepgang van de (voltijd)scripties en de criteria waaraan de inhoud en vormgeving van het stage(reflectie)verslag moet voldoen. Door de uitvoering van het nieuwe beleid en de beoogde verbeteringen zal zij het gerealiseerde niveau van alle studenten in het studiejaar 2012-2013 meer transparant en aantoonbaar maken. Het auditteam komt daarom voor deze standaard voor alle varianten van de bachelor en van de Ad tot het oordeel voldoende.

5. ALGEMENE CONCLUSIE

Het auditteam heeft in de kritische reflectie kunnen lezen dat Fontys de lat voor de academiebrede doelstellingen hoog legt. HFM beoogt kwalitatief hoogstaand en inspirerend financieel-economisch hbo-onderwijs, kwalitatief goed onderzoek en zakelijke dienstverlening op hoog niveau aan te bieden. In hoeverre zowel de bachelor als de Ad-opleiding Accountancy de komende jaren al hun ambities waar kunnen maken is voor het auditteam een vraag.

Het meest positief is het auditteam over de beoogde eindkwalificaties, die Fontys Accountancy duidelijk heeft geconcretiseerd met name in de varianten van de bachelor-, maar ook van de Ad-opleiding en die tevens als goede basis dienen voor de opbouw en uitvoering van de programma's. Fontys sluit aan bij het landelijke profiel en leidt studenten uiteindelijk op tot extern (assistent) accountant op beginnend of gevorderd niveau. De gekozen profilering op het gebied van EDP-Auditing (beoordeling van de geautomatiseerde informatievoorziening) en Accounting Information Systems is tevens een sterk punt.

In het verlengde van de doelstellingen zijn de bachelor en de Ad in (ruim) voldoende mate bezig met de ontwikkeling van de onderwijsleeromgeving. De vormgeving en de inhoud van de programma's, de kwaliteit van het docententeam en het niveau van de opleidingsspecifieke voorzieningen zijn in lijn met de doelstellingen en voldoen aan de CEA-eindtermen. Het expliciteren van de onderzoekslijn, de herijking van de studielast om studenten zodanig voor te bereiden dat zij diverse vakgebieden multidisciplinair kunnen benaderen, de borging van bovengenoemde profilering over het gehele docententeam en de integratie van de Engelse taalvaardigheid in de kernvakken, behoeven ten aanzien van de onderwijsleeromgeving aandacht om boven de gangbare basiskwaliteit uit te steken.

Alhoewel het auditteam na een zorgvuldige analyse vindt dat het gerealiseerde niveau over het algemeen voldoet aan het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar waar het werkveld om vraagt, is het wel van mening dat Fontys Accountancy enkele verbeteringen kan aanbrengen in de afstudeerfase. In zowel de bachelor- als de Ad-opleiding bevinden zich met name aan de procedurele kant van de beoordeling verbetermogelijkheden (het opstellen en hanteren van eenduidige criteria tijdens de stage en het volledig, correct, consistent, onderbouwd en transparant invullen van de beoordelingsformulieren tijdens het afstuderen), waardoor zij de transparantie en de aantoonbaarheid van het gerealiseerde eindniveau in de set afstudeerproducten duidelijker zichtbaar maakt. Daarnaast zou zij met de verdere professionalisering van toetsing en beoordeling (waaronder het zorgvuldig invoeren van een werkervaringsportfolio, dat een explicieter beeld geeft van de tussentijdse ontwikkeling van de deeltijdstudent) en de betrokkenheid van het (beoogde) lectoraat bij toegepast onderzoek inhoudelijke verbeteringen kunnen aanbrengen in de afstudeerproducten om deze verder te ontwikkelen. In het totale oordeel komt het auditteam voor alle varianten van de bachelor en van de Ad dan ook tot het oordeel voldoende.

6. AANBEVELINGEN

Multidisciplinariteit

Fontys Accountancy dient haar voltijd- en in iets mindere mate haar deeltijdstudenten (afkomstig van het mbo en de havo) zodanig voor te bereiden dat zij in het vierde jaar de vakgebieden controleleer, externe verslaggeving en administratieve organisatie multidisciplinair kunnen benaderen. Meerdere gesprekspartners geven tijdens de audit aan dat studenten hier moeite mee hebben en dat studenten daardoor een hogere studielast ervaren. Het auditteam beveelt daarom aan de programma's en eventueel de begeleiding op dit punt te herijken.

Integratie en Borging

▪ **Profilering**

Tijdens het locatiebezoek heeft het auditteam in het gesprek met het management en met de docenten kunnen vaststellen dat de profilering die Fontys Accountancy kiest ten aanzien van EDP-Auditing en AIS een goede uitwerking krijgt in de programma's. De borging van expertise op dit gebied over het gehele docententeam verdient aandacht.

▪ **Internationalisering**

Fontys Accountancy heeft haar doelstellingen ten aanzien van internationalisering op een duidelijk herkenbare wijze uitgewerkt in de programma's. Het vak Engels ofwel de Engelse taalvaardigheid zou naar de opvatting van het auditteam niet separaat, maar meer geïntegreerd in de opleidingsspecifieke vakken plaats kunnen vinden.

▪ **Toegepast onderzoek**

Zij ziet als verbeterpunt het expliciteren van de onderzoekslijn en de integratie daarvan in de eerste jaren van de programma's met daarbij extra aandacht voor het analyseren. Onder verantwoordelijkheid van een projectgroep start Fontys Accountancy in het studiejaar 2012-2013 met deze concretisering in de propedeuse en in de daarop volgende studiejaar in de hoofdfase. Het nieuwe lectoraat zou daar mogelijk bij kunnen helpen.

Professionalisering toetsing en beoordeling

Fontys Accountancy wil toetsing en beoordeling verder ontwikkelen. Zo heeft zij bijvoorbeeld de komende periode samen met de Toetscommissie nadrukkelijk aandacht voor een betere borging van de werkervaring van deeltijdstudenten door middel van een werkervaringsportfolio, dat de persoonlijke en vakinhoudelijke ontwikkeling van de student gedurende de opleiding zowel inhoudelijk als qua niveau beter zichtbaar maakt. Het auditteam is positief over deze ontwikkelingen en vindt het belangrijk dat zij de verbetering zorgvuldig, zoals beschreven in het plan van aanpak, invoert mede ook met het oog op het verwerven van vaardigheden om de kernvakken te kunnen integreren (zie paragraaf multidisciplinariteit).

Transparantie

Een verbeterpunt ligt in een transparantere totstandkoming van de beoordeling van de huidige set afstudeerproducten (zowel de scriptie als de stage), die de gerealiseerde kennis, vaardigheden en houdingsaspecten van studenten op hbo-bachelor of Ad-niveau moeten aantonen. Het auditteam beveelt aan om naast verbeteringen in de inhoudelijke kant (meer structureel aandacht voor onderzoeksvaardigheden, waardoor de theoretische onderbouwing en het zorgvuldig trekken van conclusies in alle scripties op een hoger niveau wordt getild) met name in de procedurele kant van de beoordeling (het opstellen en hanteren van eenduidige criteria tijdens de stage en het volledig, correct, consistent, onderbouwd en transparant invullen van de beoordelingsformulieren tijdens het afstuderen) verbeteringen aan te brengen.

BIJLAGE I Scoretabellen

Scoretabel paneloordelen hbo-bacheloropleiding Accountancy voltijd / deeltijd		
Standaard	Oordeel	
	Voltijd	Deeltijd
Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties	G	G
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	V	V
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	V	V
Algemene conclusie	V	V

Scoretabel paneloordelen hbo Associate degree-opleiding Accountancy voltijd / deeltijd		
Standaard	Oordeel	
	Voltijd	Deeltijd
Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties	V	V
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	V	V
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	V	V
Algemene conclusie	V	V

BIJLAGE II Opleidingsspecifieke eindkwalificaties

Competentieprofiel

De beoogde eindkwalificaties van de Fontys opleiding Accountancy zijn ontleend aan de 6 beroepscompetenties uit het landelijk beroeps- en opleidingsprofiel en uitgewerkt naar leerdoelen. De operationalisering van de 4 beroepscompetenties die horen bij de beroepstaken (paragraaf 5.5 landelijke beroeps- en opleidingsprofiel) vormen de leerdoelen van deze 4 beroepscompetenties. De leerdoelen die behoren bij de 2 generieke beroepscompetenties zijn ontleend aan de opleidingscompetenties in paragraaf 6.3 van het landelijk beroeps- en opleidingsprofiel.

Onderstaand volgt een totaaloverzicht van de door Fontys Accountancy beoogde eindkwalificaties:

1. Administratieve dienstverlening: aanspreekpunt zijn voor cliënten in het kader van de administratieve dienstverlening. De bachelor accountancy is in staat om op administratief gebied als aanspreekpunt voor cliënten te fungeren, om in samenspraak met de cliënt de administratie te voeren en een jaarrekening samen te stellen en te beoordelen.
 - 1.1 Zelfstandig uitvoeren van taken op het gebied van administratieve dienstverlening
 - 1.2 Kunnen integreren van met name fiscale kennis bij het verzorgen van de jaarrekening
 - 1.3 Toepassen van met name nieuwe technologieën (ICT) bij het uitvoeren van taken op het gebied van de administratieve dienstverlening
 - 1.4 Toepassen van kennis en inzichten bij zowel het voeren van administraties als bij het oordeel vormen over de kwaliteit van het gevoerde werk
 - 1.5 Kunnen aandragen van administratieve oplossingen in omgevingen die nieuw zijn
 - 1.6 Planmatig aanpakken van het voeren van administraties en het samenstellen van jaarrekeningen
 - 1.7 De resultaten van administratieve werkzaamheden kunnen communiceren aan de cliënt
 - 1.8 Werkzaamheden op administratief vlak van assistenten kunnen beoordelen en sturen
 - 1.9 Zich voortdurend bewust zijn van de maatschappelijke betekenis van het verbinden van de naam van accountant aan het samenstellen van een jaarrekening
2. Fiscale dienstverlening: behartigen fiscale belangen cliënt. De bachelor accountancy is in staat om fiscale belangen van een cliënt te behartigen.
 - 2.1 Zelfstandig uitvoeren van taken op het gebied van fiscale dienstverlening
 - 2.2 Kunnen integreren van met name fiscale kennis en vaardigheden aan kennis en vaardigheden van vakgebieden uit andere beroepstaken, met name administratieve dienstverlening
 - 2.3 Toepassen van de (telkens veranderende) regelgeving op fiscaal vlak in uiteenlopende situaties
 - 2.4 Toepassen van fiscale kennis bij zowel het verzorgen van aangiftes als bij fiscale advisering op een breed terrein
 - 2.5 Kunnen aanpakken van complexe fiscale vraagstukken in nieuwe situaties en met toepassing van telkens veranderende regelgeving
 - 2.6 Planmatig aanpakken van fiscale werkzaamheden
 - 2.7 De resultaten van fiscale werkzaamheden kunnen communiceren aan de cliënt
 - 2.8 Zich voortdurend bewust zijn van de maatschappelijke betekenis van het verbinden van de naam van accountant aan het verrichten van fiscale werkzaamheden

3. Controle: bijdragen aan de uitvoering algemene controle jaarrekening. De bachelor accountancy is in staat om als lid van een controleteam (onder eindverantwoordelijkheid van een accountant) een bijdrage te leveren aan het uitvoeren van de algemene controle van een jaarrekening.
- 3.1 Zelfstandig uitvoeren van taken ten behoeve van de controle; basis voor verdere professionalisering door vervolgstudie
 - 3.2 Kunnen integreren van kennis en vaardigheden uit met name de vakgebieden Administratieve Organisatie, Externe Verslaggeving en Controle Beginselen, vanuit het perspectief van het beroepsmatig handelen in het kader van de controle
 - 3.3 Toepassen van theorieën uit verschillende vakgebieden bij het uitvoeren van de controle
 - 3.4 Toepassen van kennis en inzichten tijdens zowel de jaarrekening- als interim-controle binnen verschillende typen ondernemingen
 - 3.5 Op basis van gedegen analyse controles kunnen uitvoeren in omgevingen die nieuw zijn.
 - 3.6 Bepalen van de aanpak van de controle, bijvoorbeeld door het opstellen van een controleplan en werkplan
 - 3.7 Verzamelen en analyseren van informatie, zowel bij planning als uitvoering van de controle
 - 3.8 Communiceren met zowel cliënt als collega's voor, tijdens en na het uitvoeren van de controle
 - 3.9 Kunnen plannen en voorbereiden van werkzaamheden van anderen in het kader van de controle; kunnen analyseren en inrichten van bedrijfsprocessen
 - 3.10 Zich voortdurend bewust zijn van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de accountant gedurende het gehele proces van opdrachtaanvaarding tot accountantsrapport
4. Advisering: adviesbehoeften onderkennen, signaleren en vervullen. De bachelor accountancy is in staat om in contacten met cliënten eenvoudige adviesbehoeften te onderkennen, te signaleren en te vervullen.
- 4.1 Kunnen adviseren op een breed terrein
 - 4.2 Bij het adviseren gebruik kunnen maken van kennis en vaardigheden van vakgebieden uit de andere beroepstaken
 - 4.3 Toepassen van inzichten, theorieën, concepten en onderzoeksresultaten bij het adviseren
 - 4.4 Kunnen inzetten van adviesvaardigheden op een breed terrein waaronder ook administratieve en fiscale dienstverlening, en binnen de natuurlijke adviesfunctie ook bij werkzaamheden in het kader van de controle
 - 4.5 Kunnen uitvoeren van unieke advieswerkzaamheden in omgevingen die nieuw zijn.
 - 4.6 Bij adviesvragen van cliënten problemen kunnen definiëren en voor nieuwe problemen oplossingsstrategieën kunnen bedenken
 - 4.7 Relevante informatie verzamelen, analyseren en gebruiken bij het ontwikkelen van een plan van aanpak in een adviestraject
 - 4.8 Op communicatief correcte wijze cliënten kunnen adviseren, zowel mondeling als schriftelijk.
 - 4.9 Vanuit het perspectief van een manager/eigenaar kunnen meedenken over de bedrijfsvoering
 - 4.10 Zich voortdurend bewust zijn van de maatschappelijke betekenis van het verbinden van de naam van accountant aan het geven van adviezen

5. Adequaat functioneren binnen accountantskantoor. De bachelor accountancy is in staat om binnen de professionele organisatie van een accountantskantoor adequaat te functioneren.
 - 5.1 Projectmatig in een team werken
 - 5.2 Een oordeel geven over het werk en de inzet van zichzelf en anderen
 - 5.3 Leiding geven aan de uitvoering van werkzaamheden
 - 5.4 Een bijdrage leveren aan het beleid en het beheer van de eigen organisatie
 - 5.5 Een bijdrage leveren aan de kwaliteitszorg binnen de eigen organisatie
6. Zichzelf voortdurend ontwikkelen als beroepsbeoefenaar. De bachelor accountancy is in staat om zichzelf als beroepsbeoefenaar voortdurend te ontwikkelen.
 - 6.1 Eigen professionaliteit voortdurend ontwikkelen
 - 6.2 Eigen beroepsmatig handelen, houding en motivatie verder ontwikkelen
 - 6.3 De eigen loopbaan uitstippelen en invullen
 - 6.4 De grenzen van het vakgebied verkennen
 - 6.5 Veranderingen in de maatschappij signaleren en bij de werkzaamheden hierop inspelen
 - 6.6 Gegevens over de beroepsuitoefening verzamelen

CEA-Eindtermen

Kwantitatieve aansluiting: Onderstaande tabel geeft de verdeling van het aantal EC's bij Fontys Accountancy dat overeenkomt met de minimale eisen van de CEA-eindtermen. In het document 'Schema kwantitatieve verdeling CEA-eindtermen' volgt een gedetailleerd overzicht van de genormeerde studiebelasting tussen de bachelor en post bachelor.

Schema verdeling (minimum aantal) EC's Beroeps- en opleidingsprofiel hbo accountancy

Onderdeel	Hbo-bachelor AC	Post bachelor
Kernvakgebied audit en assurance	18 EC's	12 EC's
Kernvakgebied externe Verslaggeving	20 EC's	10 EC's
Kernvakgebied bestuurlijke informatieverzorging	22 EC's	8 EC's
bedrijfseconomische / accountancyvakgebieden	60 EC's	
bedrijfseconomische / accountancy-corporate governance		5 EC's
overig ondersteunend	45 EC's	
Totaal	165 EC's	35 EC's

Tabel 3

Kwalitatieve aansluiting: Onderstaande tabel geeft een voorbeeld van de kwalitatieve uitwerking van de CEA-eindtermen. Het document 'Schema kwalitatieve aansluiting CEA-eindtermen' bevat tevens de uitwerking van de andere CEA-Eindtermen met bijbehorende deskundigheidsniveaus en de genormeerde studiebelasting.

Periode			2.2	5.1	6.2	7.1	7.2		
Studiebelastinguren			56	84	84	84		56	
EC's			2	3	3	3		2	
Kernvakgebied: Audit & Assurance	niveau CEA-eindtermen	hbo-niveau	Controlebeginselen	Controlebeginselen	Controlebeginselen II	Controlebeginselen III	Assurance: OAT-training	Controlebeginselen IV	Assurance: OAT-training
CEA-eindterm: Proces van oordeelsvorming en de fundamentele beginselen van beroepsethiek voor accountants.	3	2	1	1	2	2	2	2	3

TABEL 5

BIJLAGE III Schematisch overzicht opleidingsprogramma's

Voltijd bachelor Accountancy

Jaar 1	Periode 1.1	Periode 1.2	Periode 2.1	Periode 2.2
Thema	Inleiding financiële overzichten	Het ondernemingsplan	Inrichten en registreren	Interne verantwoording en controle
Project - integrale leerlijn	Managementgame	Ondernemingsplan	Schoenendoos.	Wijnhandel Soif, Managementgame
Vakgebieden - conceptuele leerlijn	Bedrijfsadministratie, Recht, Belastingrecht, Management en Organisatie	Bedrijfseconomie, Recht, Belastingrecht, Algemene Economie en Marketing	Bedrijfseconomie/ Bedrijfsadministratie, Privaatrecht, Belastingrecht, Administratieve Organisatie	Bedrijfseconomie/ Bedrijfsadministratie, Recht, Belastingrecht, Controlebeginselen
Vaardigheden leerlijn	Rekenvaardigheid, Communicatieve Vaardigheden, Technieken (CVT)	Engels, CVT, Beschrijvende statistiek	Computerboekhouden/ Elektronische belastingaangifte, CVT	Engels, CVT
Ervaringsreflectie leerlijn	Studieloopbaanbegeleiding (SLB)	SLB	SLB	SLB Stage - optioneel
Jaar 2	Periode 3.1	Periode 3.2	Periode 4.1	Periode 4.2
Thema	Vastleggen	Het inrichten van processen	Planning	Externe verantwoording en controle
Project - integrale leerlijn	Vastleggen	Processen	Budgettering	Jaarrekening
Vakgebieden - conceptuele leerlijn	Administratieve Organisatie, Management Accounting, Belastingrecht	Bedrijfsadministratie, Logistiek/kwaliteit, Management en Organisatie, Administratieve Organisatie	Financieel Management / Bedrijfseconomie/ Financiële Rekenkunde, Bedrijfsadministratie, Statistiek, Internationalisering	Financieel Management, Belastingrecht, Recht, Controlebeginselen, Externe Verslaggeving
Vaardigheden leerlijn	Data-analyse, ICT, Practicum SAP Basis, Engels, Statistiek	Gegevensstroom, CVT, Practicum SAP Productie	Engels, Practicum Excel.	CVT, SLB
Ervaringsreflectie leerlijn	SLB	SLB	SLB	SLB

Jaar 3	Periode 5.1	Periode 5.2	Periode 6.1	Periode 6.2
Thema	Oriënterende stage	Oriënterende stage	Management Informatie in het MKB	Strategie formulering in het MKB
Project - integrale leerlijn		Belastingrecht	Management Kompas Systeem	Swot
Vakgebieden - conceptuele leerling	Externe verslaggeving II, Controlebeginselen II	Administratieve Organisatie	Administratieve Organisatie, Bedrijfsadministratie, Algemene Economie, Management en Organisatie	Externe Verslaggeving, Administratieve Organisatie, Bedrijfsadministratie, Controlebeginselen
Vaardigheden leerlijn			Levensverzekeringswiskunde	CVT
Ervaringsreflectie leerlijn	Oriënterende stage	Oriënterende stage		
Jaar 4	Periode 7.1	Periode 7.2	Periode 8.1	Periode 8.2
Thema	Auditing	Oordeelsvorming	Afstudeerstage	Afstudeerstage
Project - integrale leerlijn	Controle beginselen, Administratieve Organisatie, Externe Verslaggeving, Controlebeginselen (OAT)	Overtuigen, Externe Verslaggeving, Controlebeginselen (OAT), Financiering	Afstudeerscriptie	Afstudeerscriptie Strategisch Management MKB
Vakgebieden - conceptuele leerling	EDP / AIS, Financiering	EDP/ AIS, Belastingrecht	Management Accounting & Control, Recht	Management Accounting & Control
Vaardigheden leerlijn		Onderzoeksmethoden		
Ervaringsreflectie leerlijn			Afstudeerstage	Afstudeerstage

TABEL 6

Voltijd associate degree Accountancy

Jaar 1	Periode 1.1	Periode 1. 2	Periode 2.1	Periode 2.2
Thema	Inleiding Financiële overzichten	Het ondernemingsplan	Inrichten en registreren	Interne verantwoording en controle
Project - integrale leerlijn	Managementgame	Ondernemingsplan,	Schoenendoos	Wijnhandel Soif, Managementgame
Vakgebieden - conceptuele leerlijn	Bedrijfsadministratie Recht, Belastingrecht, Management en Organisatie	Bedrijfseconomie, Recht, Belastingrecht, Algemene Economie en Marketing	Bedrijfseconomie/ Bedrijfsadministratie, Privaatrecht, Belastingrecht, Administratieve Organisatie	Bedrijfseconomie/ Bedrijfsadministratie, Recht, Belastingrecht, Controlebeginselen
Vaardigheden - leerlijn	Rekenvaardigheid CVT	Engels, CVT, Beschrijvende statistiek	Computerboekhouden/ Elektronische belastingaangifte, CVT	Engels, CVT
Ervaringsreflectie leerlijn	SLB	SLB	SLB	Stage - optioneel SLB
Jaar 2	Periode 3.1	Periode 3.2	Periode 4.1	Periode 4.2
Thema	Externe verantwoording	Externe verantwoording	Stage	Stage
Project - integrale leerlijn	Jaarrekening	Jaarrekening		
Vakgebieden - conceptuele leerlijn	Externe Verslaggeving, Management en Organisatie, Belastingrecht, Financiering	Externe verslaggeving, Controlebeginselen, Belastingrecht, Bedrijfsadministratie, Recht	Administratieve Organisatie, Bedrijfsadministratie	Administratieve Organisatie, Belastingrecht
Vaardigheden leerlijn	Caseware, CVT	CVT		
Ervaringsreflectie leerlijn	SLB	SLB	Stage	Stage

TABEL 7

Deeltijd bachelor accountancy en eerste twee jaar deeltijd associate degree

Jaar 1	Periode 1.1	Periode 1.2	Periode 2.1	Periode 2.2
Project - integrale leerlijn	Werkervaring	Werkervaring	Werkervaring	Werkervaring
Vakgebieden - conceptuele leerlijn	Bedrijfseconomie, Bedrijfsadministratie	Bedrijfseconomie, Bedrijfsadministratie, Management & Organisatie	Recht, Belastingrecht, Algemene Economie, Administratieve Organisatie.	Recht, Belastingrecht, Administratieve Organisatie, Marketing.
Vaardigheden leerlijn	Werkervaring CVT, Engels	Werkervaring CVT, Engels	Werkervaring	Werkervaring
Ervaringsreflectie leerlijn	Werkervaring	Werkervaring	Werkervaring Portfolio/Reflectie	Werkervaring Portfolio/Reflectie
Jaar 2	Periode 3.1	Periode 3.2	Periode 4.1	Periode 4.2
Project - integrale leerlijn	Werkervaring	Werkervaring	Werkervaring	Werkervaring
Vakgebieden - conceptuele leerlijn	Management & Organisatie, Statistiek*, Externe Verslaggeving	Controlebeginselen, Externe Verslaggeving, Bedrijfsadministratie	Administratieve Organisatie, Recht, Bedrijfsadministratie	Administratieve Organisatie, Financiering, Belastingrecht
Vaardigheden leerlijn	Werkervaring	Werkervaring Engels*	Werkervaring Project Administratieve Organisatie	Werkervaring
Ervaringsreflectie leerlijn	Werkervaring	Werkervaring	Werkervaring	Werkervaring
Jaar 3	Periode 5.1	Periode 5.2	Periode 6.1	Periode 6.2
Project - integrale leerlijn	Werkervaring	Werkervaring	Werkervaring	Werkervaring
Vakgebieden - conceptuele leerling	Belastingrecht* Externe Verslaggeving, Recht	Belastingrecht*, Administratieve Organisatie, Algemene Economie	Statistiek, Administratieve Organisatie, Management Accounting	Bedrijfsadministratie, Management Accounting, Recht
Vaardigheden leerlijn	Werkervaring	Werkervaring Project Administratieve Organisatie	Werkervaring	Werkervaring
Ervaringsreflectie leerlijn	Werkervaring	Werkervaring	Werkervaring	Werkervaring
Jaar 4	Periode 7.1	Periode 7.2	Periode 8.1	Periode 8.2
Project - integrale leerlijn	Werkervaring	Werkervaring	Werkervaring/afstudeerscriptie. OAT-training. Strategisch Management MKB en Management en Organisatie	Werkervaring/afstudeerscriptie OAT-training, Strategisch Management MKB en Management en Organisatie
Vakgebieden - conceptuele leerling	Administratieve Organisatie, Financiering, Controlebeginselen	Externe Verslaggeving, Financiering, Controlebeginselen	Belastingrecht Management Control	Belastingrecht
Vaardigheden leerlijn	Werkervaring	Werkervaring	Werkervaring,	Werkervaring Levensverzekeringswis kunde
Ervaringsreflectie leerlijn	Werkervaring	Werkervaring	Werkervaring afstudeerscriptie	Werkervaring afstudeerscriptie

TABEL 8

* zie toelichting Associate Degree-programma

BIJLAGE IV Locatiebezoek, werkwijze en beslisregels

Auditprogramma Beperkte Opleidingsbeoordeling t.b.v. bachelor en Associate degree Accountancy Fontys Hogeschool Financieel Management

Datum: 26 april 2012

Varianten: Bachelor (voltijd, deeltijd) en Ad (voltijd, deeltijd)

Locatie: Rachelsmolen 1, Eindhoven

Toehoorder Hobéon: Ava Thodé (uit Aruba)

Toehoorder Fontys: Jan van de Berg

Tijd	Locatie/Ruimte	Gesprekspartners	Gespreksonderwerpen
08.15 – 08.30		Inloop & ontvangst auditteam	
08.30 – 09.00		Intern overleg auditteam	
09.00 – 09.15		Kennismaking MT en vaststellen agenda	Aspecten van nieuwe accreditatiestelsel benoemen
09.15 – 10.00		MT/ CvB: Doelstellingen Ingrid Stommels RA coördinator curriculum	<u>Gespreksonderwerpen:</u> eigenheid opleiding – ambities - hbo-bachelorniveau - relatie beroepenveld – internationalisering - onderzoeksdimensie -
10.00 – 10.15		Pauze	
10.15 – 11.30		Docenten Samenhangende onderwijsleeromgeving Jan van Heugten Fin, SMKB/ coördinator unit AC3/4 en stages Anton van Opstal RA AO, EV, OAT/coördinator stages Ton van de Sande RA BelR Peter Thijs RE AIS, EDP/coördinator projecten ACVT jaar 3 en 4 Meike Vegter CVT/ SLB ACVT jaar 3 en 4 Lenny Visser Onderzoeksmethoden/coördinator jaar 2 AC/BE Ron Fleurkens AA M&O,CB/SLB ACVT jaar 3 Ellie Cremer MAC	<u>Gespreksonderwerpen:</u> realisatie samenhangende onderwijsleeromgeving - inhoud en vormgeving programma – eigen inkleuring programma - keuze werkvormen – onderzoekslijn – stage - internationale component - beoordelen en toetsen - borging niveau - aansluiting instromers – relatie docenten beroepenveld – eigen deskundigheid docenten - opleidingsspecifieke voorzieningen (met focus op de aandachtspunten vanuit de documentenanalyse. In het gesprek gaat het ook om wie de docent zelf is, hoe hij het programma uitvoert, welke contacten hij heeft met het (internationale) werkveld en vakgenoten)
11.30 – 12.30		Voltijdstudenten AC en AD, o.a. vanuit de opleidingscommissie. Tom Boogers, 4 ^e jaars bachelor Koen van Segeren, 4 ^e jaars bachelor Danielle Maas, 1 ^e jaars bachelor Wendy Baelen, 2 ^e jaars Ad Erik Kempen, 3 ^e jaars bachelor Geert Kanders, 2 ^e jaars bachelor Niels Koops, 2 ^e jaars voltijd Edian Verpoort	<u>Gespreksonderwerpen:</u> kwaliteit en relevantie programma - studeerbaarheid - aansluiting - toetsen en beoordelen - kwaliteit docenten - opleidingsspecifieke voorzieningen – eigen producten
12.30 – 13.15		Lunch auditteam	Interne terugkoppeling
13.15 – 14.00		Spreekuur docenten/studenten	
		Rondleiding opleidingsspecifieke voorzieningen + inzien materiaal	

Tijd	Locatie/ Ruimte	Gesprekspartners	Gespreksonderwerpen
14.00 – 14.45		Voorzitter Examencommissie/toets commissie: Frank Slegers Gemeenschappelijke examencommissie Nico Slobbe Gemeenschappelijke examencommissie/toets commissie Ronald Smitjes RA AC-kamer examencommissie Ellie Cremer AC-kamer examencommissie <i>Jan van den Berg is dus toegehoord tussen 14.00-15.30</i>	<u>Gespreksonderwerpen:</u> Bevoegdheden en taken examencommissie en toetscommissie - rol in de interne kwaliteitszorg toetsing - - resultaten - (met focus op de aandachtspunten vanuit de documentenanalyse)
14.45 – 15.30		Coördinatoren: Mathijs Feijen coördinator jaar 1 ACVT Lenny Visser coördinator jaar 2 ACVT Jan van Heugten coördinator jaar 3 en 4 ACVT Annemarie Antonis coördinator jaar 2 ADVT Albert van de Ven coördinator ACDT en ADDT Annelon Boekschoten coördinator studieloopbaanbegeleiding <i>Jan van den Berg is dus toegehoord tussen 14.00-15.30</i>	<u>Gespreksonderwerpen:</u> Stage en afstuderen Inhoudelijk opleidingskader en curriculum Curriculumontwikkeling, -evaluatie en -bijstelling in het algemeen Kenmerken van het programma (karakteristieken) Samenhang programma (ook aansluiting instroom – propedeuse) Praktijkcomponenten Internationalisering Toetsbeleid Toegepast onderzoek Programma studieloopbaanbegeleiding / Studeerbaarheid, studielast Competentiemanagement
15.30 – 15.45		Pauze	
15.45 – 16.15		Vale, Raad van Advies (KPMG) Van Boxtel, Raad van Advies (PWC) Saes, Raad van Advies en Externe deskundige Pelzers, Raad van Advies en Externe deskundige Janssen, Externe deskundige Brooimans, Externe deskundige Lammers, Externe deskundige (Wesselman) Liesker, Alumnus Nyenrode	<u>Gespreksonderwerpen:</u> contacten met opleiding over onder andere: actuele ontwikkelingen en doorvertaling naar programma - andere wensen vanuit het werkveld – eigen inkleuring opleiding - stage en begeleiding – onderzoekcomponent - niveau <u>Gespreksonderwerpen:</u> o.a. kwaliteit en relevantie van de opleiding (programma, docenten) - functioneren in de praktijk of vervolgopleiding
15.45 – 16.15		Deeltijdstudenten AC en AD, o.a. vanuit de opleidingscommissie. Geert van Haandel, ADVT jaar 2 Petra Mol, ADDT jaar 2 Jan-Hein van Moorsel, ACDT jaar 2 Yvonne Meyer, ACDT jaar 4 Sake Kingma, ACDT jaar 4 Maikel van Krugten, ACVT jaar 2 Maik van Buul, ACVT jaar 2	<u>Gespreksonderwerpen:</u> kwaliteit en relevantie programma - studeerbaarheid - aansluiting - toetsen en beoordelen - kwaliteit docenten - opleidingsspecifieke voorzieningen – eigen producten
16.15 – 16.30		Interne terugkoppeling: bepaling pending issues Inzien materiaal	
16.30 – 16.45		Pending issues (alle gesprekspartners zijn hiervoor beschikbaar)	
		Inzien materiaal	
16.45 – 17.45		Interne terugkoppeling: bepaling beoordeling	

Tijd	Locatie/ Ruimte	Gesprekspartners	Gespreksonderwerpen
17.45		Terugkoppeling	

Werkwijze m.b.t. keuze gesprekspartners

Na overleg met de betreffende opleiding(en) heeft het auditteam met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Een open spreekuur maakte deel uit van het programma. Het auditteam heeft geconstateerd, dat de betreffende opleiding(en) het open spreekuur tijdig en op correcte wijze onder de aandacht heeft gebracht van studenten en medewerkers.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een onderwerp 'onvoldoende', 'voldoende', 'goed' of 'excellent' scoren. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgesomd in het 'Beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs, 22 november 2011'.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en duaal), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de basiskwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding(en).

Beperkte opleidingsbeoordeling

- Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'onvoldoende' indien standaard 1 of 3 als 'onvoldoende' beoordeeld wordt. Een onvoldoende bij standaard 1 kan niet leiden tot het toekennen van een herstelperiode door de NVAO.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'goed' zijn indien tenminste twee standaarden als 'goed' worden beoordeeld; waaronder in elk geval standaard 3.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'excellent' zijn indien tenminste twee standaarden als 'excellent' worden beoordeeld; waaronder in elk geval standaard 3.

BIJLAGE V Lijst geraadpleegde documenten

Lijst geraadpleegde documenten, conform richtlijn van de NVAO

- Kritische reflectie opleiding
- Organigram instelling / Organigram opleiding.
- Domeinspecifiek referentiekader en de eindkwalificaties / Schematisch programmaoverzicht.
- Inhoudsbeschrijving (op hoofdlijnen) van de programmaonderdelen, met vermelding van
 - eindkwalificaties, leerdoelen, werkvormen, wijze van toetsen, literatuur (verplicht / aanbevolen), betrokken docent(en) en studiepunten.
- Onderwijs- en examenregeling – OER.
- Overzicht van het ingezette personeel
 - naam, functie, omvang aanstelling, graad en deskundigheid
 - differentiatie in graad uitgedrukt in % van het totaal.
- Overzichtslijst van *alle* afstudeerwerkstukken van de laatste twee jaar (of van portfolio's / werkstukken waaruit het door de student bereikte eindniveau kan worden afgeleid).
- Overzicht van de contacten met het werkveld.
- Samenvatting en analyse recente evaluatieresultaten en relevante managementinformatie.
- Verslagen overleg in relevante commissies / organen.
- Documentatie over student- en docenttevredenheid.
- Toetsopgaven + beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen) en een representatieve selectie van gemaakte toetsen (presentaties, stageverslagen, assessments, portfolio's e.d.) en beoordelingen.
- Handboeken en overig studiemateriaal.
- Door het panel te bepalen representatieve selectie van 24 afstudeerwerkstukken (scripties, stageverslagen en uitkomsten AOT) van de afgelopen twee jaar met beoordelingscriteria en normering:

Bachelor		Associate Degree	
Voltijd	Deeltijd	Voltijd	Deeltijd
2108146	2106962	2162434	2143627
2092676	2107444	2121394	2157084
2101020	2114290		
2111928	2133420		
2100928	2113332		
2128293			
2112439			
2106960			
2108270			
2108269			
2086926			
2096107			
2101870			
2043522			
2097237			

BIJLAGE VI Overzicht auditteam

Samenstelling, korte functiebeschrijvingen (cv's) en onafhankelijkheidverklaringen van voorzitter, leden en secretaris.

Samenstelling en expertise van het auditteam laten zich als volgt weergeven:

Panelleden	Expertise - audit - kwaliteit zorg	Expertise - onder- wijs	Expertise - werkveld	Expertise - vakinhoud	Expertise - inter- nationaal	Expertise - student- zaken	Deskundi ge ¹⁸ - CEA
R.J.M. van der Hoorn MBA voorzitter	X						
E.A. Ploegman RA vakdeskundige	x	X	x	X	x		x
M. Paur RA MMO vakdeskundige	x	X	x	X	x		X
E.D. Paul AA werkvelddeskundige	X	x	X	x	X		X
De heer R.J.L. Hulsegge studentlid						X	
I.M. Gies Broesterhuizen secretaris	X						

Op 10 april 2012 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het panel hbo-bacheloropleiding en Associate degree Accountancy (voltijd en deeltijd), Nr. 000403 - Fontys Hogescholen.

Korte functiebeschrijvingen panelleden

1	De heer R.J.M. van der Hoorn MBA is een van de directeurs van de Hobéon Groep en heeft binnen het hoger onderwijs ruime ervaring met audits. Daarnaast houdt hij zich onder andere bezig met financieel economische vraagstukken voor hoger onderwijsinstellingen.
2	De heer E.D. Paul heeft als accountant administratie-consulent ruim 30 jaar ervaring in de accountancy en in de MKB-praktijk in het bijzonder, zowel profit als non-profit.
3	De heer M. Paur is registeraccountant en sinds 2006 docent AC en BE bij de Hogeschool van Amsterdam. Daarvoor en daarnaast was hij Docent Financial Auditing bij de Postmaster Accountancy van de Vrije Universiteit. Voor zijn overstap naar het onderwijs heeft hij 30 jaar ervaring in beroepenveld, waarvan circa 25 jaar binnen de Big4 accountantskantoren van beginnend assistent tot en met partner.
4	Mevrouw E.A. Ploegman is Register Accountant. Van 1972 tot en met 1994 was zij werkzaam bij Ernst & Young. Sinds 1994 is zij opleidingscoördinator en docente HBO-accountancy voor de vakken administratieve organisatie, leer van de accountantscontrole (bachelor en post bachelor) en externe verslaggeving. Zij is o.a. verantwoordelijk voor het onderwijscurriculum van de opleiding accountancy en actief als stage- en afstudeerbegeleider. Daarnaast is zij assessor opleiding didactische vaardigheden HBO docenten, lid van de landelijke redactiecommissie voor het examen 'Leer van de Accountantscontrole' en voorzitter van de redactiecommissie OAT (landelijk examen bachelor accountancy).
5	De heer R.J.L. Hulsegge, vierdejaars student Accountancy Saxion Hogeschool

Secretaris/Coördinator

Mevrouw I.M. Gies Broesterhuizen	Gecertificeerd d.d. November 2010
----------------------------------	-----------------------------------

¹⁸ In aanvulling op het standaard deskundigheidsprofiel van de NVAO stelt de CEA aanvullend een specifieke profielbeschrijving op voor de domeindeskundigen bij de visitatie van de accountancyopleidingen. Minstens twee accountancydeskundigen moeten zitting hebben in het auditpanel. Hiervoor werd door CEA een lijst met deskundigen beschikbaar gesteld, die voldeden aan het vereiste deskundigheidsprofiel. Zowel dhr. Paur als dhr. Paul zijn door de Commissie Eindtermen geselecteerde deskundigen AA, RA en/of Bedrijfseconomie t.b.v. visitatiepanels initiële opleidingen AA en/of RA.

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam)

R.J.M. van der Hoorn MBA

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Accountancy hbo-bachelor

aangevraagd door de instelling:

Fontys Hogescholen

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats: Den Haag

Datum: 10 januari 2012

Handtekening:

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

E.D. Paul , Rieteiland 53, 2285 JW Rijswijk

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Accountancy hbo-bachelor

aangevraagd door de instelling:

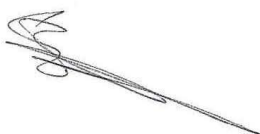
Fontys Hogescholen

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/ docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats: Rijswijk

Datum: 01-02-2018

Handtekening:

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

M. Paur

Anna Paulownalaan 6, 3761 CL Soest

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Accountancy hbo-bachelor

aangevraagd door de instelling:

Fontys Hogescholen

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats: Soest

Datum: 13/1/2012

Handtekening:

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

E.A. Ploegman
Kooisingel 36, 9753 EX Haren

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Accountancy hbo-bachelor

aangevraagd door de instelling:

Fontys Hogescholen

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats: Haren

Datum: 4-3-2012

Handtekening:

E.A. Ploegman

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

R.J.L. Hulsegge, Stavangerstraat 7, 7559 JB Hengelo.

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Accountancy hbo-bachelor

aangevraagd door de instelling:

Fontys Hogescholen

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats: Hengelo

Datum: 11-02-2012

Handtekening:

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam)

I.M. Gies Broesterhuizen

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Accountancy hbo-bachelor

aangevraagd door de instelling:

Fontys Hogescholen

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats: Den Haag

Datum: 11-1-2012

Handtekening:

